

РЕПУБЛИКАНСКА СТРАНКА

ПРОГРАМ

Београд, мај 2015.

1. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Задатак политичког рада политичке странке Републиканска странка – Republikánus pártje да обликује друштво тако да би појединац могао да живи слободан и сигуран. Мало идеја има такву снагу какву има демократија. Она даје људима обећање о слободи тако да сами господаре својом судбином. Наше убеђење произилази из уверења да је свако људско биће јединствено и да има сопствену вредност, а што је дубоко укорењено у схватању човека. У том смислу залажемо се за потпуно изједначавање свих националних заједница на територији Републике Србије, што значи забрану позитивне и негативне дискриминације на основу националне припадности сваког грађанина и сваке грађанке Републике Србије.

Основни постулати РС чине слобода, демократија, сигурна економија, обезбеђено здравствено и пензионо осигурање и очување интегритета и суверенитета државе Србије.

Републиканска странка – Republikánus párt делује као самостална странка слободних, равноправних, слободоумних и одговорних чланова/чланица, који/које политички и друштвено делују зарад остварења следећих програмских начела и циљева:

1. Унапређење основних људских права мађарске националне мањине, свих грађана Србије и осталих националних мањина.

Поштовање загарантованих основних људских права и права мађарске националне мањине у Републици Србији, очување културног наслеђа, културне баштине и побољшање и унапређивање сарадње са свим другим верским и националним заједницама. Покретање иницијативе за што више едукативних трибина које имају за циљ стварање колективног духа једног друштва и ширење мира и толеранције између грађана као и уважавање свачије националне и верске припадности.

2. Право гласа свих држављана Србије

Право гласа имају сви грађани који поседују држављанство Србије без обзира на место боравка и националну припадност.

3. Слободне и независне медијеи њихово унапређење по питању информисања мађарске националне мањине у циљу боље повезаности са грађанима Србије и осталим националним заједницама у Србији

Слободни медији не подразумевају само објективно и непристрасно информисање о догађајима и збивањима у друштву, већ требају да буду одговоран преносник информација о откривању социјалних, друштвених и политичких неправди са потпуном гаранцијом имунитета, као и поштовања кодекса новинарске професије у циљу пласирања искључиво проверених и тачних информација грађанима. Забрана поседовања и утицаја на медије свим политичким структурама, посебно појединаца који су на власти. Посебно ће мо се залагати за медијско унапређење по питању информисаности мађарске националне мањине, зарад боље повезаности са осталим грађанима и националним заједницама у Србији. Залагања за сврсисходнији рад медија базираће се и на основу тога, да све телевизије са националном фреквенцијом имају законску облигацију за увођење обавезне сатнице едукативног програма за децу и омладину на мађарском језику један дан у недељи.

4. Слободне изборе

Слободни избори морају бити конципирани тако, да грађани својим личним убеђењем разумеју политику и програм представљен од стране различитих политичких опција, а који садржи друштвену, социјалну и културну понуду. Изборни резултати морају бити познати неколико сати по затварању изборних места. Такође, адекватнија контрола бирачких места од стране независних надзорних органа, са циљем што боље контроле регуларности изборних резултата.

5. Повратак свих облика имовине, спровођење закона о реституцији

Повратак свих облика имовине подразумева послератну конфискацију свих добара, девизне динарске штедње у улози грађана, као и решавање питања имовине мађарских држављана, српских држављана и осталих страних држављана и припадника других националних мањина, било на то да се односи да ли је имовина конфискована после Другог светског рата или после распада бивше СФР Југославије.

6. Једнакост полова

РС се залаже за једнакост полова у политичком раду странке и увођење једнакости у свим политичким аспектима државе. Залагање за једнакост полова се односи и на све друге сегменте друштва. Залагање за активацију женске популације у политици, која је до сада била процентуално далеко нижа од мушке популације.

7. Порези, фискална и банкарска политика

Костур буџета сваке државе јесте порез на промет. РС се залаже за ниске порезе на лични доходак, могућност за максимални отпис за остваривање добити, ниска и стимулативна социјална плаћања, разне таксе и потпуно ослобађање земљорадника пореза на земљу.

- смањење пореза на плате 40 % да би се омогућило запошљавање и олакшало послодавцу,
- ослобађање плаћања пореза на добит и друге пореске олакшице на период од 5 година за свакога ко инвестира у Србију и запосли више од 5 домаћих држављанина. Те олакшице се односе и за стране и за домаће држављанине,
- смањење пореза на непокретности пет пута у односу на садашње,
- укидање плаћања таксе на пренос свих моторних возила, укључујући и пловне, током препродаје и мењања власника истих,
- доношење закона о поверљивости банкарских података (банкарска тајна) и омогућавање отварања оф шор зона у најугроженијим деловима Србије.

8. Економски опоравак Србије

РС види економски развој и опоравак Србије домаћинским улагањем у пољопривреду и озбиљном раду државе на обнови распродате и обезвређене привреде, као и стварање са тим услова за развој, тј. сузбијање незапослености, као и давање потребних субвенција пољопривредницима. Залагаћемо се за привредну сарадњу са предузетницима и привредницима из Мађарске и Европске уније ради подизања домаћег БДП-а и стопе раста запослености у Србији. У склопу борбе за привредни раст и развој, РС ће ставити акценат на подизање веће потрошње домаћих производа, као и већи извоз истих на инострано тржиште. Унапређење сеоског и етно туризма, који би у знатној мери повећао државни приход. Улагања у туристичку промоцију државе са циљем веће посећености иностраних туриста, која ће знатно и профитабилно утицати на економски стандард грађана.

9. Повратак наших људи из дијаспоре

Омогућити дијаспори и дати им погодности повратка у Србију и улагања у њу, што подразумева и спремност државе да заједно учествује са дијаспором у свим заједничким економским и привредним пројектима.

10. Реформа бирократије

Скратити целокупну бирократију на минимум радних дана, што значи да све потребне папиролошке процедуре које се тичу улагања (урбанизам, пољопривреда и привреда) не могу трајати више од 10 дана.

11. Закон о раду и пензионом осигурању

- Вратити старосну границу за пензије по принципу: за мушкарце радни век до 60 година, а за жене до 55 година, из разлога да би се повећала продуктивност и учинак на раду и да би се омогућило запошљавање младих кадрова и тиме спречило одлив младих људи у иностранство.
- Минималне пензије 50 000 динара, минимална плата 50 000 динара.
- Усвојити закон о раду по европским стандардима.

12. Народне пензије свим држављанима Србије

Подразумева право на старосну пензију свим држављанима Србије који су то остварили или нису остварили личним правом, што значи сваки држављанин старосног доба од 60 година.

13. Национално питање – наталитет Србије

- Свака прва и друга трудноћа држављанке Србије од почетка трудноће до порођаја, тј. док дете не напуни годину дана, држава гарантује радни стаж жене и плату у висини плате од 50 000 динара;
- Рађањем сваког трећег детета ће обезбедити мајци доживотну пензију у висини од 50 000 динара и дати могућност да и поред тога може да ради и додатно допринесе заједници;
- За свако четврто дете држава ће омогућити бескаматни стамбени кредит и тако олакшати стабилан просторан и сигуран живот породичне заједнице. Економска брига у циљу подстицања наталитета ће се спроводити и кроз повећање средстава социјалним фондовима за донације основних животних намирница на месечном нивоу за породице које имају више од четворо деце. Одвајање средстава из државног фонда школама за децу социјално - угрожених породица (обезбеђивање бесплатних књига и школског прибора неопходног за похађање наставе).

14. Право на бесплатну здравствену заштиту

Сви држављани Србије од 60 година имају бесплатно здравствено осигурање и лечење, без обзира на остварену или неостварену пензију. Затим:

- труднице,
- социјално угрожени грађани,
- малолетна лица,
- студенти на редовном школовању,
- особе са инвалидитетом,
- особе ометене у развоју,
- избегла и протерана лица са подручја бивше Југославије и
- ратни војни инвалиди.

15. Залагање за права особа са инвалидитетом

РС ће се залагати за свеобухватни промењеним и истакнутим начином опхођења према особама са инвалидитетом. Борићемо се да они добију пуну друштвену и социјалну помоћ и да не буду изопштени ни у једном сегменту свакодневног живота. Омогућићемо им сва права за нормалан живот укључујући лакше проналажење посла, већу и квалитетнију негу, као и већу социјалну помоћ у случајевима где те особе нису апсолутно радно способне. Они ће имати посебне привилегије које ће бити сачињене од плаћања посебних здравствених потреба које имају, школовања или дошколовања, професионалног усавршавања, умањење пореза и пореске олакшице и пуноправно учешће у политичком животу.

16. Увођење обавезне војне обуке

Увођење обавезне војне обуке трајању од 3 до 6 месеци (у зависности од рода војске) али и тиме поштовати право на приговор савести. То подразумева и:

- време проведено у војној обуци ће улазити у радни стаж лица,
- подразумева се и професионално служење војне обавезе.

17. Правни систем и полиција

РС залаже се за:

- искорењивање корупције,
- доношење закона и најоштријих мера против корупције и политичког утицаја у обе сфере,
- законом регулисати и скратити временске периоде судских процеса и ревизије,
- забрана утицаја било које политичке тренутне власти на ове органе који морају да делују у складу са законом и непристрасно.

18. Помагања свим грађанима Републике Србије без обзира на националну опредељености пружање свих врста државне заштите који живе ван Републике Србије, а посебно се односи на држављане који живе на просторима бивше Југославије

Исто важи и за стране инвеститоре који ће имати пуноправну заштиту државе, као и сваки држављанин Србије.

19. Поштовањесвихпотписаних споразума са Европском унијом иМеђународном заједницом и отварање како политичког, тако и економскогпута сарадње према целом свету, а сходно интересима државе Србије

Одлуку о уласку у Европску Унију доносиће искључиво грађани путем референдума. РС се залаже за добросуседске односе са свим земљама, како у региону, тако и у свету.

20. Успостављањеравномерногрегионалног развојаидецентрализацијеСрбије

Развој села, спречавање депопулације и миграције становништва из мањих средина у Београд и друге градове, биће реализовани тако што ће држава омогућити руралним крајевима услове да могу да се у тим местима баве пољопривредом или привредом, тиме што ће дати субвенције у виду покретања сточарства, пољопривреде или привреде. У зависности од тога за шта се појединац одлучи, тако ће држава и деловати.

Прекинути монопол одређених групација које контролишу и уцењују привреднике и сељацима, а посебно се то односи на произвођаче воћа, пољопривредних производа, сточара и произвођаче млека.Омогућити сваком сељаку предузетнику, тј. произвођачу да може самостално да извози своју робу у ЕУ и свет, али нормално под ветеринарском и здравственом контролом државе.

21. Питање ратних ветерана, несталих лица и особе са инвалидитетом које су последице учествовања у рату захваћеном на подручју бивше Југославије

Признавање Србије да је била један од учесника у рату захваћеном на подручју бивше Југославије, самим тим се признаје оправдано учешће тадашњих припадника ЈНА, тј. добровољачких групација које су се бориле за тадашње интересе Србије. Тим признањем се сви учесници тог немилог рата стављају у ред патриота а не у ред пљачкаша и ратних злочинаца.

РС ће донети закон којим се регулише положај бораца и ветерана и признају им се заслуге за Србију, као и минимална пензија од 40 000 динара, ратним војним инвалидима се обезбеђује нега, пензија и надокнада, а породицама палих бораца породична пензија и бесплатно школовање за децу као и умањење 50 % дажбина за струју и остале пратеће комуналије.

22. Отварање тајних досијеа

РС ће бити једина политичка опција која ће отворити тајне досијее и дати на увид јавности и заинтересованим грађанима. За разлику од свих пређашњих политичких опција које су владале у последњих 20 година на овим просторима, а то обећање нису одржали грађанима, РС ће и у овом случају доказати различитост и доследност свог програма и политичких одлука. Тиме ће показати ко је где водио Србију и ко је био заиста патриота а не рушилац државе Србије. Народ треба да зна које су политичке опције и који су то појединци радили у нечије име и за нечије интересе. То дугујемо нашој прошлости, нашој садашњости и нашој будућности.

РС ће ставити на светлост дана све старе књиге, прочитати их заједно са грађанима Србије, затворити ружну прошлост и отворити нове књиге које ће писати заједно са грађанима Србије.

23. Одлучна борба против политичког криминала који је тренутно у Србији, и више него очигледне корупције у свим сферама друштвеног и економског живота

Као први корак прекид корупције повећаће се плате за 50 % у следећим државним институцијама:

- судство,
- полиција,
- здравство,
- урбанизам,
- војска и
- просвета.

Искорењивањем корупције у овим друштвеним и државним органима ће се домино ефектом показати у друштвеној пракси и донети нове законске казне у случају кривичног дела корупције.

Политички криминал као највеће зло доминира задњих 20 година на просторима Србије и он је главни темељ свих осталих криминалних делатности које су распоређене у свим сегментима друштва. Стајањем на пут политичком криминалу држава ће предвођена Републиканском партијом омогућити да сви остали државни органи имају своју сврсисходност!

2. ОСНОВНИ ПОГЛЕДИ

2.1. СЛОБОДА И ОДГОВОРНОСТ

Задатак политичког рада РС је да обликује друштво тако да би појединац могао да живи слободан и сигуран.

Наше убеђење произилази из уверења да је свако људско биће јединствено и да има сопствену вредност, а што је дубоко укоренењено у схватању човека. То је схватање које обележава развој западне цивилизације и којем је снагу улила хришћанска вера. Ово уверење чини основни предуслов за стварање слободног друштва и развоја.

У схватању сваког људског бића као јединствене личности лежи и обавеза да се људима пружи могућност да остваре своје идеје и стремљења. Оно чини основу тежњи да се пруже праведни предуслови свим људима.

Слобода појединца се мора ујединити са преузимањем одговорности и сарадњом. Појединац мора тежити да живи у складу са условима које заједнички живот прописује, а и преузети одговорност за сопствене поступке. Само стварно слободан човек може преузимати одговорност.

Тежња да се будућност обликује према потребама и захтевима људи јесте непрекидни текући рад. Ту није могуће једном за свагда извести о датом моделу друштвене организације, зацртавати утопије друштвене организације које ће по сваку цену остваривати- значи, претити самој слободи.

Данашње друштво је резултат напора многих генерација. Пружа нам се дакле, могућност да у обликовање сутрашњег друштва пренесемо културне вредности и културну средину коју смо наследили. Друштво се може даље усавршавати само радикалним променама заснованим на искуству западне цивилизације, на поштовању различитог друштвеног живота и на сазнању многостраних квалитета људи.

2.2. ДЕМОКРАТИЈА И СЛОБОДА

Мало идеја има такву снагу какву има демократија. Она даје људима обећање о слободи и о томе да сами господаре својим судбинама. Тежња за ослобађањем од спољног притиска и принуде родила је демократију.

Основни задатак државе је да штити слободу и сигурност, предуслове друштвеног заједништва.

Држава поседује потребна средства притиска да би загарантовала и заштитила вредности друштвеног заједништва, вредности које се иначе не би могле одржати. Међутим, када држава иде предалеко, тиме може настати претња слободи. Слобода мишљења грађана, слободни избори, локална и регионална самоуправа, тржишна економија коју проводе и којом управљају сами грађани, те државна власт заснована на принципима правне државе гарантују слободу чак и када се државном коришћењу власти дају позамашне размере.

Тиме демократија постаје нешто још веће, нешто што тражи много више од принципа одлуке већине. Уједно, она значи и обавезу да се појединцу осигурају основне слободе и права и да се чува његов идентитет и приватни живот. То значи обавезу да се друштвена различитост чува. Демократија представља да никаква власт у друштву, па чак ни државне власти створене демократијом, не смеју ојачати до те мере да угуше слободу појединца и друштвену различитост.

Тежња да се јавни рад прошири и да контролише читав друштвени живот, на крају ће се супротставити основним идејама демократије која стреми слободи. Колективистички демократски поглед, поглед који не поштује јединствену вредност

сваког појединца и који демократију редукује на доктрину већине, представља претњу самој основи слободног друштва.

2.3. ОТВОРЕНО ДРУШТВО

Отворено друштво претпоставља разлику о стварању мишљења и доношењу одлука у различитим областима друштвеног живота.

Јакe интересне организације чине неопходан део развијене демократије. С једне стране оне сарадњом пружају модерном друштву благостање, а са друге стране моћ развоја кроз многостраност и распрострањивање власти. Али, и унутар организације захтева се равнотежа и многострукост. Организације морају бити независне једне од других и од државе, самосталне у односу на политичке партије и изграђене на принципима који поштују слободу и интегритет чланова. Слободна привреда и рентабилна предузећа у међусобно слободној и отвореној конкуренцији су предуслов, не само за благостање, већ и за друштвени живот. Економски, организациони или политички монополи подривају снагу слободног друштва.

Тенденција да се индивидуални грађани подреде организацијама које траже појачани положај и повећану власт, мора се прекинути. Појединцу се мора гарантовати право да се слободно прикључи различитим организацијама и не сме се приморавати да припада извесној организацији да би обављао своју струку. Када организације постављају захтев да представљају и заступају грађане по свим питањима, ризик је да ће се друштво многостраности и толеранције заменити интегрисаним организационим друштвом, које је усмерено и све више засновано на изнуђеној сарадњи организација и јавних органа слободног света.

За малу земљу која у великој мери зависи од слободног света, тенденције раста привреде проузроковане су све већом зависношћу наше економије од слободног света и техничког и економског развоја. Значи, да многостраност у предузетништву расте. Појава све већих предузећа и група предузећа појачава зависност извесних регија и делова земље од појединих предузећа. Сарадња између предузећа и власти у овим случајевима намеће се као природна. То може довести до тога да се границе између економских и политичких функција и одлука помере. Слободно тржишно пословање може сукцесивно прећи у неку врсту планске економије са нејасном расподелом одговорности између сектора јавних органа и појединих предузећа.

Под претњом оваквих тенденција показује се још важнијим очување и јачање позитивних снага и снага које стварају благостање, снага које са собом носе технички и индустријски развој у оквиру слободног тржишног система. Између јавног апарата власти и организација као и између јавне власти и индивидуалног предузетништва, комуникација мора бити отворена.

Политичке партије не смеју постати зависне од организација, а и не смеју управљати организацијама. Динамика и ефективност економског живота морају се створити.

2.4. ПРАВНО ДРУШТВО

Земља се и законом гради. Закони морају изражавати схватање права грађана. Закони су камен темељац друштвеног живота.

Примарни задатак правног друштва је да осигура живот и имовину грађана. Јавна власт се не сме вршити самовољно или имати повлашћени однос према различитим лицима. Грађанима се мора омогућити да из закона извуку знање о својим дужностима и заштите своја права.

Принципе организације правног друштва гарантује устав, који јасно зацртава грађанске слободе и права, и који се не смеју ограничавати другачије до променом

устава. Заштиту од самовољно коришћене власти дају правне норме које не допуштају субјективне оцене и произвољности.

Државна регулација друштвеног живота кроз законе мора бити ограничена, недвосмислена и чврста, утемељена на правном схватању и нормама грађана, што и поставља границе државној регулацији друштва. Претера ли се са правном регулацијом или се чврсти принципи замене неконтролисаном самовољом, правни поредак ће спречити сопствену сврху.

2.5. ЈАВНИ СЕКТОР

Модерном друштву јавни сектор је потребан. Важне функције као одбрана, правна служба, здравство, социјална брига у различитим облицима, су нужни елементи друштвеног система. Зато је нашој земљи потребна структура власти која је ефективна и усмерена на квалитет и која се такође одликује одговорношћу, жељом за сарадњом, те својом моћи да се брзо прилагоди промењеним друштвеним животним условима.

Јавна власт, коју држава и општине спроводе порасла је, специјализовала се и постала непрегледнија. Истовремено су порасле тешкоће владе и парламента да управљају и контролишу апарат јавне власти. Што је бирократија већа то је и видљивија њена спорост и неприступачност. Актуелни пораст јавног сектора је тиме код грађана створио осећај беспомоћности пред вишим властима и буди све већу сумњу у сам демократски систем као такав. Истовремено се смањују могућности државе да штити свој ауторитет.

Облици грађанске контроле апарата јавне власти морају се развијати чак и у периодима између избора. Право грађана према јавној власти мора бити загарантовано. Треба настојати да се отвореност при доношењу одлука сачува. Знање, праведност и осећај одговорности код спровођења власти морају ићи заједно са повећаном еластичношћу испособношћу да се брзо и практично реше задаци који се наложе властима. Да би се појачала могућност контроле и утицаја грађана на јавни сектор, друштво мора дозволити елементе слободног избора и конкуренције у областима делатности у којима је и јавни сектор ангажован. Преко је потребно обуставити пораст јавног апарата власти и његово све интензивније коришћење власти. Мора се доћи до увида да постоје границе, колико од тоталних друштвених ресурса, без ризика по слободно друштвено уређење, могу расподелити држава и општине.

2.6. ПОРОДИЧНА ЗАЈЕДНИЦА

Тежња за заједницом је израз људске социјалне природе, људске жеље да оствари своју слободу и живи у безбедности. Породица је природни темељ тежње појединаца за заједништвом. Никакви други колективи не могу заменити дом као основу људског опхођења и људске сарадње. Зато је важно подржавати породицу у свим њеним различитим облицима.

Друштво се мора градити тако да се деци пруже могућности да се развију у самосталне људе са осећајем одговорности. На родитеље, пре свега, пада да се брину о васпитању и развоју деце и да младима пренесу такве норме и основне погледе на свет који ће развити њихову самосталност, осећај одговорности и способност живљења са другим људима.

Кроз образовни систем који се базира на одговорности родитеља, будућим генерацијама пренеће се знања која задовољавају критеријуме високог квалитета. Образовање ће одговарати развојним потенцијалима и предиспозицијама ученика.

Школа треба да пружи опште образовање и припрему, како за даље студије, тако и за стручну делатност. Школе ће подупирати родитеље у напору да васпитавају децу.

Захтев нове генерације за независношћу и њена потреба за коренима породичног заједништва претпоставља отвореност и разумевање између генерација. Тенденција изолације између њих, мора се сузбијати.

2.7. ПРЕУЗИМАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ ОДГОВОРНОСТИ

Социјална сигурност је грађанско право. Друштвена одговорност за благостање грађана је исто по себи јасан део конзервативне тенденције идеја колико и схватање да појединац сноси одговорност за себе, своје најближе и друштво.

Посебно важна је социјална одговорност за оне који због различитих разлога, нпр. болести, старости или хендикепа, не могу узети учешћа у друштвеном заједништву. Њима се мора у највећој могућој мери пружити исти услови као и осталима на свим подручјима друштвеног живота.

Бригу о старима треба да обликује поштовање чињенице да све већи број старих особа очува вољу и способност да раде и после стечених услова за пензију. Узевши у обзир да је ово и хуманитарни и економски интерес друштва, старима се уз основну сигурност треба гарантовати и део пораста стандарда.

2.8. ЈЕДНАКОСТ ПОЛОВА

Из погледа да је свако људско биће јединствено и равноправно са сваким другим људским бићем произилази захтев за једнакошћу полова. Једнакост је питање слободе мушкараца и жена да се посвете задацима и одговорностима на основу личних интереса и предиспозиција, а да се не везује за полне улоге одређене традицијом и уобичајеним схватањима. Једнакост је, даље, питање слободног избора-слободе да се изабере облик живота на основу сопствених потреба и жеља и са респектом за друге људе у оквиру друштвеног система норми. Једнакост је такође и питање заједничких обавеза мушкараца и жене да се брину о дому и породици, да сnose одговорност за издржавање породице и да се побрину да развију своје личне потенцијале.

2.9. ПОСЕДОВАЊЕ ЕКОНОМСКИХ СЛОБОДА

Између друштвеног, политичког и економског живота постоји директна веза. Тамо где је економска слобода ускраћена- ни политичка слобода није преживела. Ако држава или нека друга моћна група у сарадњи са њом преузме економски живот у друштву, руши се темељ многостраности, заштита слободе и право на личну својину. Слободна привреда и тржишна економија су не само гаранти благостања, већ и нужни услови за слободан друштвени живот.

Слободна и отворена конкуренција осигурава најефикасније могуће коришћење ограничених резерви. Задатак привреде је да задовољи жеље људи и њихове потребе у земљи и ван ње. То се најлакше постиже тржишном економијом која (у оквирима које државна власт одређује), допушта да избор конзумације појединца усмерава продукцију. Овако социјално усмерена тржишна економија претпоставља државну власт која може зацртати правила за сарадњу слободних грађана и која може гарантовати ту слободу, што би морало бити циљ модерне државе благостања. Економија која не задовољава захтев за благостањем и социјалном правдом не може функционисати у демократском друштву.

Приватно имовинско право чини основу тржишне економије. Право људског бића да располаже својом имовином самим тим припада предусловима слободе. У случају када би се укинуло имовинско право и људима одузело преузимање личне одговорности, онда би и демократија изгубила свој садржај. Све више људи мора

добити могућност да у све већем опсегу буду независни и сnose одговорност власништва. Распрострањено власништво је гаранција слободног друштва.

Сарадња унутар предузећа између вођства и осталих запослених је нужна. Синдикалне организације врше важну демократску функцију, што је нужно да би српско радно тржиште могло функционисати спретно. Али избор конзумента у земљи и изван њених граница је то што одређује развој привреде и усмерење производње.

Техничким и економским променама мења се и улога човека у радном животу. Повећавају се могућности за стварање сигурних, инспиративних и осмишљених радних односа. О овим могућностима треба се побринути. Ауторитативни облици рада могу се заменити тимским радом. Расподела задатака и доношења одлука у радном животу могу се мењати.

Право на суодлучивање запослених може убрзати ревитализацију радног живота. Али старе ауторитете не смеју заменити нови. Право на суодлучивање је средство да се у оквиру тржишно-економског система развије лична иницијатива, преузимање одговорности и радно задовољство.

Вером у будућност и разборитошћу изградићемо бољу будућност. Поверење у науку, технику и развој је вера у способност човека да обликује своју будућност.

2.10. ЉУДСКА СРЕДИНА И РЕСУРСИ

Током последњих година свест о проблемима загађивања људске средине је увелико порасла. Загревање наших станова, саобраћај, извесне индустрије итд., са собом носе загађивање ваздуха и воде. Загађивање се тиче свих људи, чак и будућих генерација.

Ми желимо да имамо отворено и слободно друштво и социјалну сигурност, али желимо такође да имамо и здраву људску средину. Зато се даље уништавање људске средине мора зауставити и оно што је уништено исправити колико је максимално могуће. Морамо бити спремни да из заједничких ресурса издвојимо оно што је потребно за активну заштиту људске средине, а то се може постићи укључивањем у контролисане индустријске, стамбене и пољопривредне зоне које гарантују квалитетну будућност грађана Србије. Добра нега људске средине захтева међународну сарадњу, како на плану научне сарадње тако и по питању практичних мера за заштиту људске средине. У високоразвијеним индустријским земљама последњих десет година је долазило до непрекидног повећања експлоатације природних богатстава. Ова потрошња резерви се мора успорити у име заједничког интереса човечанства. Потреба за добро водећим домаћинством и штедњом постаје сваким даном све јача. Нега природе се мора сагледати као део опште и потребне штедње резерви. Активна и далекосежна нега природе је неизбежна када је у питању балансирано очување природних резерви. У садашњем друштву потрошача производи се велика количина отпадака. У будућности ови трагови наше потрошње морају се преобразити или коначно обрадити на такав начин да се резерве штеде, а људска средина штити.

2.11. КУЛТУРА

Отворено друштво значи слободан избор личних животних ставова и облика живота. Ова слобода избора је одлучујућа када су у питању могућности појединца да искористи културне вредности и тиме развије своју личност. Други предуслов је да обзир и толеранција карактеришу друштво. Разумевање и поштовање су потребни за све различите погледе који се не косе са демократским друштвеним системима.

Најбоља заштита отвореног друштва је знање. Управо зато је важно да друштво сноси одговорност за свестрано и објективно образовање као и за научна истраживања. Према нашем мишљењу, не сме се попуштати на захтевима за

квалитет. Сва настава и образовање морали би имати за циљ како да преносе знања, тако и да изграђују способност расуђивања и зрелост појединца.

Наша дужност да добро послујемо са наслеђем прошлих генерација и да га развијемо је веома важна, поготову данас, у области културе. Ми, Републиканци, сматрамо својим најважнијим задатком да сачувамо норме и поглед на човека који произилази из хришћанства и који је основа наше цивилизације.

Ми желимо да се Србија развија у миру и слободи. То захтева сталну опрезност и активан рад. Разне идеологије и интереси великих сила супротстављају се једни другима у непосредној близини наше земље. Глобални проблеми правде су далеко од решења. Људско право на слободу које ми схватамо као основу друштва примењује се у већем делу света. Принцип спољнополитичке независности циљане на неутралност у рату, је јако укоренен у Републиканској партији. Да бисмо могли допринети стабилности на Балкану и да бисмо могли осигурати сопствену независност у случају конфликта у нашој близини она се мора подупрети јаком тоталном одбраном. Одбрана нам пружа спољну сигурност која је предуслов наше слободе.

Спољна политика мора имати широко распрострањене корене у грађанству. Она почива на поштовању идеја демократије и личне слободе што је предуслов свету мира и социјалне правде.

Наше време карактерише све већа потреба за интернационалном сарадњом у решавању националних и интернационалних проблема. Национална држава је премала за такве задатке.

За Србију је природно да тежи све продубљенијој сарадњи на свим пољима друштвеног живота са суседним земљама са којима имамо заједничку границу и свим европским земљама које имају иста вредновања као и ми. Претње миру се отклањају настојањима за продубљеном сарадњом и повећаним међународним разумевањем. Треба тежити општем разоружању.

Наше благостање засниваће се на слободној размени робе, знања идеја и људи између земаља. Слободна трговина је основни предуслов не само за благостање у нашој земљи већ и за економију света у целини. Без слободне и експанзивне светске трговине погоршале би се драстично могућности земаља у развоју.

Будућност мора носити са собом све ширу и дубљу сарадњу преко граница. Национална решења свих проблема нису више могућа. Наше могућности даљег развоја нашег друштва су у зависности од наше спремности да будемо отворени за интернационалну сарадњу, размену искуства и развој.

3. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМ

3.1. ДЕМОКРАТСКА И ПРАВНА ДРЖАВА

Слобода и демократија су предуслов једно другоме. Народна управа је рођена из тежње да се људи ослободе од принуде и потлачености. Основе демократије су идеје о једнакој вредности свих људи, без обзира на пол, расу и порекло. Она се остварује слободним изборима са општим и једнаким правом гласа. Демократија претпоставља слободу изговорене и писане речи, те и економску слободу. Слободна конкуренција између погледа, идеја и ставова је њен животни нерв.

Слобода је предуслов одговорности- само слободни људи могу сносити одговорност за себе саме, своје ближње и друштво. Одговорност је на одговарајући начин предуслов слободе. Обзир и толеранција дају слободи људску садржину. Етика и морал, који своје корене имају пре свега у хришћанству, дају снагу и смисао.

Правна држава обезбеђује појединцу основне слободе и права. Јавно коришћење власти мора бити везано законом и никада се тиме не сме ићи тако далеко да се доведу у питање слободно друштво и независност појединца.

3.2. ГРАЂАНИ У САРАДЊИ

Србија ће остати да буде конституционална држава. Кроз њу ће се обједињавати тежња за континуитетом и историјском везом за отвореном народном управом.

Држава и општина су заједнички инструменти грађана и морају се користити за њихову добробит.

Јавни сектор мора штитити грађане од спољњег и унутрашњег притиска, мора гарантовати њихову основну социјалну сигурност и мора штитити њихов живот, њихово здравље и њихову имовину.

Држава и општина морају бити заштита појединца а и непристрасно решавати спорове. Морају доприносити стварању отворене и слободне друштвене климе, тиме да ће одговорно чувати слободе и права појединца.

3.3. ГРАЂАНИН И ДРЖАВА

Облици рада Скупштине морају се развити да би се појачале њене могућности контроле власти владе. Влада се може увек позвати да да одговор на актуелна питања. Морају се увести јавна испитивања скупштинских одбора. Овим добија на важности контрола владине делатности од стране скупштинског конституционалног одбора. Скупштина мора поседовати довољно ресурса да би могла вршити самосталну контролу.

Законодавна власт је према облику власти резервисана за Скупштину. Закони требају да буду јасни и једнозначни. Стварна нормативна власт мора се у већем степену вратити законодавном скупу. Волунтаризам се у законодавству у мора ограничити.

Изборни периоди требају да буду на 4. године. Скупштински избори морају бити издвојени од осталих избора. Право на глас за скупштинске изборе морају имати само држављани Србије, и они стално настањени у иностранству.

Плебисцитом, грађани Србије ће у будућности учествовати у низу кључних друштвених, националних, политичких и културних питања од интереса за Србију, што ће ојачати демократију.

Једнакост између мушкараца и жена у друштву мора значити исте могућности и у политичком животу. Котирање за места политичких представника је у супротности са тиме.

Устав штити слободе и права. Потпуна сагласност мора владати између српског законодавства и захтева постављених у конвенцији Европског савета за људска права, те захтева који произилазе из одлуке Европског суда. Тиме се између осталог оснажује родитељско право, заштита приватне својине и слободе привређивања и занатства.

Нови закони и одредбе морају се помно испитати у погледу њихових консеквенци за правну сигурност и интегритет појединца. Закони морају бити разумљиви грађанима. Однос између појединца и власти не сме се регулисати уопштено формулисаним законима и генералним клаузулама. Ретроактивно законодавство на штету појединца не сме постојати. Право судова на проверавање законитости је важан елемент правног друштва.

Озбиљне интервенције код појединаца као нпр. збрињавање деце, психички болесних и уживаоца алкохола и наркотика, морају се оградити јаким гаранцијама у односу на правну сигурност појединца.

Правна сигурност у деловању органа власти мора се појачати. Грађанин би требало да брани своје право против органа власти. Одлуке органа власти се морају подвргнути контроли. Службеничка одговорност би се морала захтевати и грађани би требали да имају право да подигну правни спор против службеника појединца. Појединац мора добити оправдану одштету за погрешан рад органа власти.

Из правно сигурносних разлога и да би се сузбили паралелни правни системи, спорове треба принципијелно решавати у општим судовима. Парнице које се тичу услова у радном животу појединца морају се ограничити на суђење у споровима између колективних потписника договора.

3.4. ГРАЂАНИН И ОПШТИНА

Тежња да се појача положај појединца и ограничи експанзија јавног сектора повлачи консеквенце за услове општинског деловања. Општинска демократија се мора појачати, а и рад водити тако да житељи у општини у све већем опсегу својим слободним избором одређују како смер тако и опсег рада. Државно управљање општинама, законима, одредбама и државним дотацијама морамо укинути.

Овлашћења општине према становницима општине морају се јасно одредити законом. Повећана правна сигурност ће се постићи једнозначним законима и добрим могућностима за грађане да позову општину на одговорност за злоупотребу власти.

Општинску самоуправу треба сачувати. Појачана општинска демократија се постиже деобом општина (МЗ), општинским плебисцитима кроз потпуне општинске изборе. Саветодавни плебисцити по извесним општинским питањима и издвојени општински избори појачавају интерес за локалне изборе.

Општинска делатност, као нпр. друштвена брига о деци, нега и образовање, мора конкурисати са приватном делатношћу. Тада је могуће услуге боље прилагодити индивидуалним потребама и жељама, а и расположиви ресурси користе се боље. Слобода избора јача независност грађана и ограничава поље општинске делатности. Општинска потпора се мора давати под истим условима, како сопственој, тако и приватној делатности.

3.5. ГРАЂАНИН И ОРГАНИЗАЦИЈА

Право организовања у удружења и интересне организације је само по себи јасно у слободном друштву. Мноштво организација је богатство. Важно је за појединца да заједно са другима може штитити заједничке интересе.

Организације морају бити независне у односу на државу и општину. Када организације добију политички утицај и преузму задатке органа власти, демократија слаби и правна сигурност опада. Независни положај организација подрива се када оне срасту са јавним сектором.

Централизовано усмеравање друштвеног живота се мора прекинути. Организације не смеју имати никакав повлашћени положај када се ради о политичком утицају. Оне не морају бити заступљене у државним управама органа власти или комуналним управама и одборима. Њихова заступљеност у државним комисијским испитивањима се мора ограничити само на питања за која поседују посебну компетенцију.

Законодавство на радном тржишту мора штитити право појединца у својству радника, послопримаоца или послодавца. Чланство у некој организацији не сме бити предуслов за утицај на радном месту. Право да се учлањује или не у неку организацију мора бити неприкосновено. Слобода удруживања загарантована уставом мора се појачати забраном клаузула за организације. Организације са законским правом преговарања добиће право преговарања од државе. Њихова делатност има велики

економски значај за чланове чија се права управо зато морају регулисати законом. Између осталог, право иступања се мора штитити.

3.6. ПОЛИТИЧКИ ИНТЕГРИТЕТ

Будућност могућности паралелне обраде података из великих компјутерских регистара је претња личном интегритету. Зато се мора ограничити право органа власти да захтевају и складиште податке о појединцу. Коришћење матичног броја мора бити рестриктивно. Ограничење могућности паралелне обраде мора важити и за државне органе власти. У сваком посебном случају се мора захтевати дозвола од компјутерске комисије, а и давање дозвола мора бити рестриктивно. Жалбе ће проверавати суд владе.

Један целовит закон о интегритету пружиће појединцу заштиту против повреда од стране јавног сектора или других појединаца. Одредбе закона о чувању тајне се не смеју подривати тиме да се државни органи власти овласте генералном обавезом да се међусобно морају информисати.

Сваки грађанин може добити све податке о себи који су ускладиштени у компјутерима. За сваки компјутерски регистар мора постојати по једно одговорно лице. То лице сноси одговорност о томе да су подаци у регистру тачни и да се грешке исправе. Овим појединац добија могућност да и у пракси захтева одговорност за нетачне податке.

Однос између појединца и јавног сектора мора се обликовати тако да потреба за контролом буде минимална. Тиме се смањују захтеви за информисање о појединцу. Ограничење права државних органа власти да прикупљају информације о појединцу је такође предуслов за очување принципа јавности. Компјутерска техника се мора користити тако да је могуће објединити принцип јавности са јаком заштитом чувања тајности података о појединцу.

У овим оквирима компјутерска техника може бити помоћно средство за боље услуге грађанима. Она пружа могућност за ефективну администрацију, а да се не развије у претњу интегритета.

3.7. МЕДИЈИ ЗА МАСОВНУ КОМУНИКАЦИЈУ

Слободна реч је основа отвореног друштва и предуслов демократије. Многостраност медија масовне комуникације је услов за слободну реч и информације.

Медији за масовну комуникацију морају бити независни од државне власти. То је претпоставка за слободу речи, а тиме и многострано преношење власти. Сви медији морају уживати подједнаку јаку заштиту Устава.

Многостраност и самосталност које слобода штампе омогућава морају важити и за радио и телевизију. Радио-телевизијски монопол ће се укинути. Једно јавно радио-телевизијско предузеће треба да пружи свестрану понуду програма високог квалитета за читаву земљу.

Нови медији, нпр. кабловска и сателитска телевизија, повећавају многостраност. Право слања програма преко кабла мора бити слободно. Не сме постојати монопол за изградњу кабловске мреже.

Штампа и друга предузећа за масовну комуникацију не смеју бити упућени на одређену врсту средстава за продукцију. Медији за масовну комуникацију се морају прилагодити техничкој средини у друштву да би испуњавале свој задатак према јавности.

Дати простор новим областима делатности је најважније по живот штампе од државних дотација. Порез на рекламу се мора укинути. Дотирање штампе биће равномерно распоређено и омогућиће јој се да слободно користи средства која нова

медија-техника нуди, а и да делује у слободној конкуренцији на подручју радија и телевизије.

Појединац може задовољити своје право у случају насиља од стране медија за масовну комуникацију. Заштита, пре свега деце, од порнографије мора постојати.

3.8. ПРАВНА СИГУРНОСТ

Држава мора бити заштита грађана против насиља како од појединца тако и органа власти. Родитељи сnose главну одговорност да се деца васпитавају да поштују норме и законе. У оквиру породице деца морају да добију сигурност и васпитање како би били слободни и хармонични грађани који ће сузбијати злоупотребу алкохола и наркотика и спречавати криминал. Школа мора да преноси стабилне норме и основне погледе на свет.

Основа правног друштва је непристрасно законодавство и закони утемељени на правној свести грађана. Правна регулација људског и економског живота обезбеђује поштовање закона. Примарни задатак закона мора бити да регулише сарадњу између слободних грађана те право и обавезе појединца у односу на јавни сектор. Закони одређују оквири деловања појединца, али не смеју бити средство којим се управља његова садржина. Сва јавна власт се мора вршити у оквиру закона. Закони морају бити једнозначно обликовани тако да произвољност у законодавству буде спречена.

Борба против криминала у једном правном друштву је могућа само ако закони и законодавство уживају пуно поштовање и поверење грађана. Полиција мора сносити одговорност за јавни ред и сигурност грађана у односу на њихов живот и имовину, а и сузбијати и гонити криминал. Градски полицајци могу увелико да допринесу у сузбијању криминалитета. Важност откривања склоности ка криминалу мора бити полазна тачка рада полиције на сузбијању криминала. Ресурси полиције за рад на сузбијању криминала треба да се увећавају. Криминал треба расветлити и на тај начин га спречити.

Злоупотреба наркотика је узрок многим криминалним делима и велика је претња, како за зависнике и њихове рођаке, тако и за друге потенцијалне жртве тог криминала. Србија мора бити друштво без наркотика. Борба против наркотика мора се примарно уперити против организованог криминала, прикривања украдених ствари и трговине на улици. Коришћење наркотика које није медицински условљено је злоупотреба и мора се сматрати криминалом. Они који злоупотребљавају наркотикоморају се одмах збринути и мора им се пружити нега и рехабилитација.

Казне морају рефлектовати озбиљан карактер нарко-криминала. Казнени заводи морају бити чисти од наркотика.

Заштита грађана је захтев од којег се не одступа у правном друштву. Казнено законодавство мора се темељити на одговорности појединца за сопствена дела, на правди и консеквенцама казни. Казна, између осталог, мора имати за циљ да застраши од криминала. Казна издржавања затвора се нормално мора досуђивати као последица за озбиљан криминалитет. Време између криминалног дела и казне мора бити краће. Треба увести посебне дежурне судове на пробу и комбиновати их са диференцираним системом казни.

Друштвено збрињавање криминалаца мора имати за циљ поновно прилагођавање збринутог уређеном животу, и у оквиру закона. Затворска нега се мора побољшати појачаном диференцијацијом између различитих категорија затвореника. Условно пуштање на слободу мора се вршити рестриктивно и само у облику награде за добро владање, те бити израз чињенице да је поновно прилагођавање могуће.

Условно пуштање на слободу се неће вршити пре него што је већи део времена дослужене казне одслужен.

Служба у друштвеном сектору мора постојати као посебан облик неге за младе криминалце као алтернатива казнама у затвору.

Нови облици неге на слободи, нпр. интензивни и уговорни надзор, морају се испробати. Ефективном негом на слободи затворска казна се у многим случајевима може скратити и поновни криминал спречити.

Жртве криминала морају бити обештећене. То је крајња одговорност државе. Интереси жртве криминала не смеју се занемарити пред интересима кршиоца закона.

Ангажман људи у својству старатеља, надзорних лица и лица изабраних за савет и помоћ може многе вратити животу у којем се закони поштују. Њихов рад је важан допринос друштвеној нези криминалаца и треба га подржавати.

3.9. РЕЛИГИЈА И ЦРКВА

Хришћанска и хуманистичка схватања чине основу нашег друштва. Ова основа се мора сачувати и појачати. Недовољна сазнања о хришћанству су смањила разумевање нашег културног наслеђа. У друштву у којем се етничка питања и духовне вредности губе, задатак цркве постаје неопходан.

Принцип слободе вере је сам по себи јасан. Слободно друштво претпоставља толеранцију према другачијем начину мишљења и допушта различитим верским заједницама да изнесу своју поруку.

Црква је неутуђив део нашег хришћанског наслеђа. Она зато мора и даље бити отворена народна црква која делује у свим деловима земље. Српској цркви и свим другим признатим верским заједницама се мора дати пуна слобода да одлучују о сопственим стварима. Њихове црквене зграде и њихова културна богатства треба сачувати и неговати као стазу живе делатности цркве.

Свим слободним хришћанским заједницама се требају пружити добри радни и економски услови. Њихов образовни рад с омладином уз музичке и музичко-вокалне активности треба да добије исту потпору коју добијају и друге добровољне организације.

Настава религије у школи има велики значај за развој деце и омладине и разумевању других људи. Она мора свестрано осветлити хришћанство и пружити знања о њему, али такође пружити увид и у друге погледе на живот. Предмет мора бити чврсто заступљен на свим стадијумима основне школе.

Несигурност у основним погледима на свет чини човека неодлучним и да се осећа без корена. Настава мора довести до разумевања да је главни део општеприхваћених правила за људско опхођење у нашој земљи утемељен у хришћанској традицији.

3.10. СЛОБОДНА ЕКОНОМИЈА

У тржишној економији економски развој одређују појединци, домаћинства и предузећа. Кад чине избор робе и услуга одлучују истовремено о смеру производње и њеном обиму. Слобода Србије, њено благостање и социјална сигурност порашће у односу на западни свет, захваљујући слободној економији.

Тржишна економија заснована на добровољној сарадњи између појединаца и њихова тежња за благостањем ствара економски прираст. Тржишна економија има предност над свим економским системима кад је у питању да се мноштву људи осигура високи материјални стандард, социјална сигурност и највећа слобода избора. Тржишна економија значи такође и најдецентрализоване доношење одлука.

Тржишна економија је економска многостраност. Она нуди добре услове за ефективну производњу, тиме да се одлуке доносе тамо где је и компетенција. Многи се произвођачи такмиче да изађу у сусрет земљама потрошача. Најјефтинији и најбољи произвођач остварује профит и гура развој напред. Слобода науке и привреде, слободно стварање цена, слободна трговина и слободно кретање капитала чине основне саставне делове тржишне економије. Приватно право својине је основа тржишне економије. Право својине мора бити распрострањено. Сви би требало да имају могућности да уштеде сопствени капитал, и да га пласирају по личном убеђењу. Подржавати слободан избор пласирања капитала значи нерв за економски прираштај, тј. неопходност за стварање нових материјалних вредности. Стабилна правила игре преко економског живота зацртавају оквир у коме предузеће и домаћинства сарађују слободно. Сви појединци и сва предузећа, а такође и јавни органи, морају поштовати туђу својину и економска права. Јавна делатност, ипак, не сме постати тако замашна да представља претњу слободној економији.

Економска слобода је нужан услов слободног друштва. Тамо где нема економске слободе тлачи се слобода и у другим областима. Све тржишне економије нису демократије, али све демократије су државе са слободним економским системом. Развијати тржишну економију, значи подржавати слободу, демократију и благостање.

3.11. ЕКОНОМИЈА У РАЗВОЈУ

Циљеви економске политике морају бити економски пораст, распрострањена индивидуална сопственост, стабилне цене и пуна продуктивна запосленост у читавој земљи. Распрострањена индивидуална сопственост доприноси доброј расподели дохотка.

Доходак претпоставља да рад, штедња и предузетништво пружају замену која одговара захтевима грађана за правдом. Стабилне цене, продуктивна упосленост и економски прираст условљавају једно друго. Економски развој се не може администрирати политичким одлукама. Насупрот томе, држава може зацртавајући преуске оквире економској делатности ограничити неопходне услове за економски напредак. Економска политика мора побољшавати начине функционисања тржишне економије и отклањати препреке које се испрече у разним областима. Економско-политичка средства управљања, као нпр. порези и новчана политика, дају добре резултате ако делују на тржиштима која функционишу. Иначе се замењују наводни неуспеси тржишта политичким неуспесима. Поверење у појединце и предузећа мора заменити необуздану веру у моћ државе да управља и исправља.

Технички напредак стално ствара нове могућности економском развоју. Управо стојимо пред замашном променом која се базира на порасту нове технологије, између осталог у областима компјутерске технике, биолошке технике и технике материјала.

Користити нове могућности је велики и изискујући задатак. Услов је да економска политика буде усмерена на отклањање препрека променама, индивидуалним иницијативама и експанзији слободних предузећа. Без оваквог усмерења политике, Србија се не може окористити могућностима будућности.

3.12. РАСПРОСТРАЊЕНО ВЛАСНИШТВО

Економска политика мора ићи на руку распрострањеном власништву. То пружа сигурност домаћинствима, а шире гледано независност ствара осећај одговорности.

У тржишној економији долази до акумулације богатства углавном код појединца. То се односи на све врсте власништва, а посебно на капитал предузећа вољних да преузму одговорност.

Развој ка све већој институционализацији власништва прети да ослаби тржишну економију. Функција поседовања се пасивизира и привреда се бирократизује, а економски живот губи развојну енергију кад се директна веза између стандарда појединца и напретка предузећа истањи.

Постоје такође важни друштвено-економски мотиви да се подстиче повећана индивидуална штедња. То је посебно важно када јавни сектор показује дефицит. Стварање капитала јача економски пораст и омогућује сутрашњи стандард. За све то је неопходна правна држава.

Имовинско право се не сме подривати насиљем од стране власти тешким пореским одредбама и законима који јако сужавају право људи да располажу својим средствима. Свако домаћинство мора добити могућност да створи уштеђевину. Пореско и технички би морала бити повлашћена штедња у банкама и у акцијама. Интереси мањих власника акција морају добити јачу заштиту.

Запослени би могли штедети у облику акција у сопственом предузећу. Извесна годишња сума по запосленом могла би се дозволити за набавку акција у сопственом предузећу, а да се та бенефиција не опорезује. Морало би бити могуће и договорити се о платним одбицима за штедњу са слободним избором инвестирања.

Наменска штедња за сопствени стан и викендицу мора се подржати. Општине морају понудити станарима да у сопствено власништво или у задружно стамбено откупе станове од комуналних стамбених предузећа, а општина би могла бити жирант. Свако мора имати могућност да поседује свој стан.

Добра привредна клима помаже стварање иметка, посебно у малим предузећима. Што је више власника предузећа, то је већа распрострањеност богатства.

Колективни платни фондови повећавају даљњу концентрацију власништва. Приватно власништво се подрива. Економски живот се колективизира. Овакав развој је супротан основним принципима нашег економског система. У најмању руку то је претња слободној економији и демократији. Зато ће колективни платни фондови бити укинута.

Држава и комунална експанзија воде дугорочној смањеној штедњи у домаћинствима. Мотиви за штедњу су слабији кад јавни сектор преузима све већи део одговорности за помоћ грађанима. Могућности и интерес за штедњу опада ако инфлација и високи порези умањују приходе и чине нерентабилном штедњу у облику банковних улога и акција.

3.13.СТАБИЛНЕ ЦЕНЕ

Инфлација штети економској стабилности и слози у друштву. Она доводи до беспослице и отежава предузећима и домаћинствима да планирају своју економију. Инфлација минира предуслове рада и штедње и чини да расподела друштвених залиха буде неправедна.

Конкуренција и слободна трговина притискају цене и зато су предуслови економске политике стабилизације и стабилне цене. Не може се борити против инфлације заустављањем цена, регулацијом цена или увозним рестрикцијама.

Партнери радног тржишта носе посебну одговорност да се пораст цена заузда умереним развојем плата. Да би економска политика могла водити ка стабилним ценама, морају плате одговарати повећању производње.

Ниски порез и смањење дажбина у привреди редуцирају инфлациони притисак. Пореска политика која погоршава услове рада и штедње води порасту цена. Равнотежа између издатака јавног сектора прихода допушта низак ниво камата и

подстиче инвестиције које утичу на пораст. Ако борба против инфлације уроди плодом, постаје такође могуће кроз појачану валуту ограничити повећање цена које долази споља, уместо принудних девалвирања која повећавају инфлацију.

3.14. ПУНА ПРОДУКТНА УПОСЛЕНОСТ

Данашње улагање у машине, фабрике, пословне идеје и знања одређује сутрашње радне прилике.

Инвестиције одређују данашњи профит и очекивања од будућности. Рад свима претпоставља политику која омогућава стварање и пораст рентабилних предузећа. У таквим случајевима развијају се нове бранше, нова техника и нове пословне области. Спретно прилагођавање је могуће само у покретној економији где предузећа иду за добитком, где је слободно кретање капитала и где људи могу да бирају посао.

Ниска незапосленост претпоставља добру моћ прилагођавања у читавој економији промена заната, предузећа, бранше или места живљења постају лакши ако су маргинални порези нижи и ако је процес стварањадохотка прилагођен тржишту.

Продуктивна и стална запосленост доприноси да потрошачи уживају квалитетне производе и услуге. Рад се на дужим стазама не може куповати субвенцијама или јавним улагањима повећањем пореза.

Пуну продуктивну запосленост поспешује добра привредна клима. Држава мора смањити трошкове предузећа ниским порезима и чврстим економским правилима игре без примеса бирократије која спутава. Тиме држава уводи ред у своје финансије и доприноси да инфлација буде нижа, а самим тим подстичу и услови за смањену незапосленост.

Партнери на радном тржишту морају имати слободу да закључују договоре. Та слобода се мора користити са осећањем одговорности. Повишица плата које одговарају порасту производње и које се прилагођавају потражњи радне снаге дају више радних места у предузећима у развоју. Договори који повећавају цене воде неизбежно у беспосленост. Зато се формирање плата мора боље прилагодити платној моћи различитих предузећа и бранши, а и конкуренцији.

Пуна продуктивна упосленост се не може никада остварити ако договори слабе моћ конкуренције предузећа. Држава не сме девалвацијама или субвенцијама накнадно исправљати стање превисоких цена. То даје подстицај погрешним представама о могућностима економске политике и преузима на себе одговорност партнера на радном тржишту за запосленост.

Државна платна политика која има за циљ да преузме ову одговорност не функционише и смањује слободу. Држава мора олакшати партнерима да закључују номинално ниске договоре. Држава и општина у својству послодавца морају сарађивати да се ниво плата и цена усклађује. Недовољна повезаност стручног образовања и тржишта рада јесте један од узрока високе незапослености омладине. Образовање ученика у привреди може појачати квалитет образоване радне снаге.

Да би се млади могли запослити морају постојати довољне разлике у платама ако се упореде са надокнадом школованијој и искуснијој радној снази.

3.15. РЕГИОНАЛНА РАВНОТЕЖА

Развојно усмерена предузећа су најбоља гаранција за регионалну равнотежу. Зато економска политика мора унапређивати прираст у читавој економији. Регионална нивелација по цену губљења економског пораста не доприноси дугорочном благостању у дотираним регијама.

Давање дотације предузећима или браншама у кризи пролонгира прилагођавање које је посебно важно у регијама са великом беспослицом. Регионална

политика која конзервира застарелу привредну структуру ради против сопствених циљева. Сопствена животна снага предузећа замењује се зависношћу од дотација. Земљорадња и шумарство су основне привреде ретко насељених области. Ипак, технички развој пружа добре могућности за мање јединице и географску децентрализацију чак и у индустрији и услужним делатностима. Ове могућности се морају користити.

Регионална политика се мора водити генералним средствима. То су мањи порези и порези послодаваца него у осталим деловима земље. Тиме се сузбија самовоља и извитоперена конкуренција. Генерална средства уједначавања регионалних разлика су осим тога у сагласности са српским међународним трговачко-политичким обавезама. Селективне дотације треба свести на минимум. Тиме рентабилна производња и уносни послови уместо повлашћених дотација постају услов за преживљавање.

Солидарна платна политика такође доприноси гашењу предузетности на ретко насељеним областима. Зато је потребна флексибилнија платна политика.

3.16. ОГРАНИЧЕН ЈАВНИ СЕКТОР

Држава и општина играју важну улогу у модерном друштву. Задаци које држава и општина извршавају морају се извршити добро. То претпоставља ограничење делатности јавног сектора на области у којима улагања домаћинства и поједина улагања привреде нису довољна.

Јавни сектор не сме бити преовлађујући део читаве друштвене економије. Иначе се равнотежа између приватне и јавне делатности помера на начин штетан по развој земље.

Превелики и брзо растајући јавни издаци су основни разлог што се српска економија налази у неравнотежи. Експанзија државе и општине потискује приватни сектор. Висок порески притисак, регулације и изопачена конкуренција оптерећују домаћинства и привредни живот.

Целокупне јавне финансије морају бити у равнотежи. Јавни издаци морају се покрити порезима и таксама. У таквом оквиру има места за вођење успешне политичке активности.

Велики дуготрајни дефицити у јавним финансијама су знак да је јавни сектор превелик. Дефицити воде у повећану инфлацију и прогресивну незапосленост. Камате расту а тиме и цене инвестиција у привреди. Јаз између производње и конзумације расте и изазива све веће проблеме равнотеже. Дефицит ће се укидати. Укидање се врши ограничењем издатака и политиком која стимулише пораст у економији.

3.17. НИЖИ ПОРЕЗИ

Данашња Србија има високе порезе што води слабом економско прирасту и лошем коришћењу резерви. Стварни порески терет је тежи од формалног јер буџетски дефицит значи само одлагање наплате пореза.

Високи порези подижу издатке и цене, погоршавају снагу конкурисања предузећа. Појединац добија мање за рад и штедњу. Пореска основа се подрива када се рад, штедња и предузетност спречавају.

Приоритетни циљ је зато снизити тотални порески притисак. Снизити га сукцесивно до нивоа који имају земље са којима конкуришемо. То се мора учинити снижењем пореских стопа и тоталним укидањем неких пореза.

Снижење пореза мора пратити снижење издатака да се краткорочно не би дошло до повећаног дефицита у буџету. Одмеравање снижења пореза и штедња мора се урадити тако да јавне финансије буду у равнотежи. У прво време морају се

снизити порези на производњу.Тиме се стимулишу рад, штедња и предузетништво. То значи да ће опорезивање конзумације и убудуће бити високо. Повећања пореза се не смеју дозволити осим у изузетним приликама.

Порез на рад забија клин између вредности уложеног у производњу и надокнаде коју појединац добија.Тиме се прекидају природне везе у економији.Расподеле рада и додатни радни улози се мање исплате. Утаја пореза и „црна“ економија расту у опсегу. Комунални порез на приходе заједно са таксама и дотацијама за изједначење пореза може финансирати комуналну делатност.Мора се увести различита стопа општинских пореза.Општине које имају могућност да смање порезе морају то урадити.

Државни порез на приходе у другој перспективи треба да обухвата високе дохотке . У почетку треба државни порез на приходе поставити тако да маргинални порез на најобичније приходе не прелази 20% са максимумом на 40% .Скала за државни порез на приходе мора имати пуну заштиту од инфлације . Дефицит у извору стицања се мора решити према принципу- порез према економској снази, да се не би сузбијало ситно предузетништво и друго продуктивно улагање са ризиком.

У сагласности са принципом - порез према економској моћи-мора се увести основни одбитак за децу у општинском опорезивању. У комбинацији са правом за одбитак за реалне издатке до извесног нивоа за чување деце и надокнаде за негу побољшаће се могућности породице да живи од сопствених прихода.

Додаци за лица са повремено ниским приходима(сезонци, студенти...) се морају резервисати за домаћинства са тако ниским приходима које и поред реформисаног опорезивања домаћинства не могу достићи разложен животни стандард . Домаћинства која плаћају порез не би требало да добијају додатке за оне са проверено ниским приходима. Они који добијају такве додатке не би требало да истовремено плаћају порез.

Опорезивање конзумације мора се вршити у облику пореза на промет на додатну вредност. Чак и порез на енергију се мора узимати у облику пореза на промет на додатну вредност. Парцијални порез на алкохол и дуван морају постојати.

Порези од послодавца морају се узимати само за финансирање социјалних осигурања, пре свега за пензије и болесничке хранарине. Уплаћени порези од послодавца се морају приказати запосленом.

Порез на предузећа мора бити државни. Он мора бити на истој висини пореза на приходе. Са нижим порезом на предузећа порески систем и пореска контрола се поједностављују. Предузећа добијају већу слободу у погледу избора метода за појачавање своје економске основе . Предузећа морају имати добре могућности консолидације. Дивиденда мора подлећи порезу након одбитка пореза на предузеће .Овим се онемогућава двојно опорезивање дивиденди и стимулише се штедња у акцијама. Порез на реализовани добитак од акција мора се поједноставити .Стари добици од акција се морају ослободити пореза.Тиме се порез на акције прилагођава важећим интернационалним нормама.Порез на имовину кочи улагања која стварају продуктиван рад, зато га је потребно олакшати. За већину породичних предузећа порез на имовину је велики проблем јер их принуђује позамашним преливањем новца из пословне делатности како би платили своје порезе.

Зато ће се порез на имовину морати укинути што се тиче радног капитала мањих и средње великих предузећа.Порез на наслеђе се мора ублажити да би се олакшала смена генерација.

Компликовано порескозаконодавство представља ризик да ће се развити у непопуларно друштво контроле. Захтеви пореских власти о изграђеној пореској контроли прете да нареду ту контролу над правном сигурношћу грађана и њиховим интегритетом.

Расуло општег пореског морала је озбиљан проблем. Велике суме прихода сакривају се од општег сектора док истовремено лојалне платише пореза носе све теже пореско бreme. У многим областима је ова скривена делатност добила такве пропорције да прети егзистенцији озбиљних предузећа.

Најпотребније је пре свега обликовати порезе и додатке тако да изгледају праведни и оправдани и да смање покретачку снагу пореских кривичних дела. Правила морају бити тако јасна и једнозначна да грађани могу предвидети конеквенце свог понашања.

Порески систем мора колико је могуће више сам себе да контролише. Приходи издаци исте врсте, као нпр. камате, требало би се одређивати на исти начин при опорезивању. Постоји иначе ризик да ће се појавити црне берзе. Треба такође избегавати и пореска правила чија се виталност тешко контролише.

Један од услова који доприноси да се избегну замашна утајивања пореза јесте то да се порески притисак и систем укорене у грађанству. Ако ће оно већ лојално плаћати своје порезе, онда морају порески закони бити у сагласности са правима грађана. Да би се грађанима пружила оправдана могућност да могу планирати своју економију чак и када су у спору са пореским властима, треба да окружни судови доносе одлуке по жалбама нормално у року од годину дана од истека пореске године.

3.18. ДРЖАВА И ОПШТИНА

Тотални издаци јавног сектора не смеју порасти. То је услов за пораст приватног сектора. Издаци за државну делатност се морају прилагодити и прираст општинског обрта мора се зауставити. Потребна је штедња да би држава и општина у дужем року могле извршити своје основне дужности.

Смањењу издатака се мора додати нова ранг листа јавних издатака. Када су резерве у држави и општини оскудне, потпора се треба дати онима којима је најпотребнија. Најслабији у друштву морају уживати јаку заштиту, чак и када су захтеви за штедњом у држави и општини велики.

Штедња се мора такође обликовати на начин који олакшава прилагођавање домаћинства промењеним условима. Зато се мора створити алтернатива јавној делатности. Строга примена буџета мора се комбиновати са системским променама. Треба укинути јавне монополе. Конкуренција стимулише јавну делатност и људима пружа боље услове и понуде за мање расходе. Дозвољавајући приватну конкуренцију добијамо боље економске могућности да подигнемо низ услуга које су нам потребне. Осим тога отварају се могућности за нове начине мишљења и нове иницијативе на широком фронту, што може развити велике делове услужног сектора за извоз.

Ниски порези отварају простор снижењу додатака, јер домаћинства добијају веће могућности да сама задовоље своје елементарне потребе када се кружни ток између пореза и додатака смањи, а и штеди се на администрацији.

Одбитак за децу, додаток за негу и неутрална правила за потпору за бригу о деци повећавају слободу избора и подстичу на делатност у приватној режији. Тиме се

ствара правда између различитих породица са децом и између различитих облика дечије неге.

Повећаним деловима личног ризика у социјалном систему осигурања, подстиче се на рад и штедњу. Преиспитивање потпоре и социјалног осигурања имаће за циљ да обезбеди потпору јавног сектора за оне којима је највише потребна.

Отварају се нове могућности за приватне иницијативе у области здравствене службе ако се оне неутрално финансирају преко болесничког осигурања, а пацијенти добијају већу слободу избора.

Могућност поседовања посла у приватној режији, пружа побољшање ефективности у читавој економији. Покретљивост на тржишту рада се повећава. Беспослени добија лакши посао а послодавац може брже попунити празна радна места.

Један део јавне трговачке делатности се може са преимућством пребацити у приватни сектор. То се односи на многа државна предузећа. Њих ћемо сукцесивно продати. Општинска трговачка делатност ће се приватизовати или водити у конкуренцији са приватном делатношћу. Државни комунални монопол треба да постоји само тамо где је потребно из техничких разлога. Јасна граница се мора повући између службених задатака трговинских државних уреда и њихове комерцијалне делатности.

Конкуренција под истим условима даје друштвено економске добити и иде у корист конзументима. Субвенције предузећима и браншама изопачују конкуренцију и зато их треба укидати.

Финансирање о такси треба увести у већем обиму од финансирања из пореза. Преко финансирања таксама грађани добијају информацију о томе колико коштају јавне услуге. Политички одговорна лица добијају бољу представу о стварним потребама. Тако се омогућава држави и општини да прошире понуду тражених услуга. Пуна цена коштања преко такси се не сме захтевати у областима где за то постоје јаки социјални разлози.

3.19. ОПШТИНСКА ЕКОНОМИЈА

Децентрализована друштвена структура претпоставља општинску самоуправу. Она треба да управља тоталним развојем пореза и расхода у општинама. Општински застој раста пореза се мора ујединити са великом општинском слободом да општине саме врше своје дужности.

Специјално усмерене државне дотације општинама морају се, углавном, укинути. То треба да иде темпом који непромењени општински порез дозвољава. Општинско изједначење пореза има велики значај за општине које имају слабе пореске основе. Општински порез, тј. на сваких остварених 100 динара или 100% остаје општини 25 до 35 %, зависно колико општина жели да буде конкурентна и тиме одреди висину тј. угради се у стопу 25 до 35% ради привлачења економских улагача. Да би се омогућила боља општинска економија и ограничио сектор општинске делатности морају се укинути делатности окружних управних одбора изван здравствених делатности. Општине са своје стране могу свака посебно, или у сарадњи преузети одговорност за окружно-општинске задатке када су у питању саобраћај, образовање, култура, нега.

Одговорност за јавне службе здравства и неге болесника пребацићемо у надлежност округа или где се види да је погодније у надлежност већих округа.

Сарадња између општина у неким областима делатности је прекопотребна. Број општина које треба да сарађују варира у зависности од карактера задатка. Сарадња се може одвијати у различитим облицима, као нпр. у фондацијама, кроз уговоре о

размени услуга и у предузећима. Овим се отвара простор сарадњи и са приватним интересима.

Општине могу најбоље да оцене колики минимум средстава се мора користити. Државне регулације у детаље поскупљују и отежавају могућности општина да рационализују и пробају нове облике делатности. Отежава се пораз алтернативе општинским условима. Држава не сме налагати општинама нове задатке, које није спремна да плати.

Општине морају бити рестриктивне по питању делатности у сопственој режији и у сопственим предузећима. Отварање предузећа не сме бити средство за прекорачење општинске компетенције или средство којим би се заобишло право увида и контроле према закону о општинама. Општинске набавке морају се вршити у слободној конкуренцији.

3.20. СЛОБОДНА ТРГОВИНА

Слободна трговина је интернационална примена тржишне економије која унапређује расподелу рада и плодну конкуренцију. Слободна размена робе услуга и капитала води већем благостању и ширим интернационалним контактима. Предности су посебно велике за мале нације. Зато се морају трговинске баријере, између осталог у области услужне делатности, укинути.

Протекционизам погоршава економију свих. Кад право јачег замени уговор и принципе долази до антагонизма између државе и народа.

Индустријске земље не прете нашем заједничком благостању. Ако одлучимо да штитимо застареле производне методе или застареле производе, престаће нас економски развој. Развојно усмерена привреда у Србији, насупрот томе, може да користи све могућности које светско тржиште у порасту пружа.

Србија мора, између осталог, у оквирима интернационалних организација радити за слободну светску трговину. Нашу европску трговину унапређују чланство у интернационалним организацијама и продубљени односи са страним партнерима. Српска политика према неразвијеним земљама мора стимулисати слободну понуду робе и услуга преко граница-слободна трговина је ефективан начин помагања неразвијеним земљама и самом себи.

3.21. МАЛА И ВЕЛИКА ПРЕДУЗЕЋА

У слободној земљи је право водити своје предузеће. Ово право је угушено у нашој земљи превисоким порезима, обухватним регулацијама и непрегледним законима.

Слобода оснивања приватног бизниса је важна за све: за привредника који може сам обликовати свој улог у радни живот, за запосленог који може напустити своје радно место, започети сопствену делатност или одабрати другог послодавца, за беспосленог, који се не мора ослонити само на бригу јавног сектора.

Стварање иновираних често се дешава прво у новим предузећима или већ постојећим малим и средње великим предузећима. Они су динамични део привредног живота. Ту има већег простора за богатство идеја него у великим концернима.

Радост коју побуђује сопствено предузетништво је снага-покретач малог привредника. Дух предузетништва се мора бодрити. Напредак мора уродити плодом, што претпоставља да пореске стопе треба ограничити. Све ово скупа са стабилним крајевима игре у економији ствара веру у будућност што је један од најважнијих услова за приватно предузетништво. Закони тржишта рада су посебан терет малим и средње великим предузећима. Мала предузећа имају ограничене резерве за оријентисање у замашном систему правила. Специјална предност малих предузећа у конкуренцији је

њихова прилагодљивост .Она се може побољшати стимулативним флексибилним законодавством.Правила при отпуштању са посла морају бити у складу са правилима независних синдиката.

Законодавство о утицају запослених на радно место, уз договор са синдикатом послодавца мора се прилагодити такође и условима у малим и средње великим предузећима. Предузетник и запослени не би требало да излазе из предузећа да би закључивали међусобне договоре.

Економија је нездрава када су предузетници приморани да, нпр.због пореза, извлаче велике суме из пословне делатности. Зато РС има порески систем који ће да подстиче на отварање и вођење предузећа.Између осталог, порез на радни капитал ћемо укинути, а и порез на имовину предузећа ублажити.

3.22. ЕКОНОМИЈА УСЛУЖНОГ СЕКТОРА

Способност коришћења, између осталог, нове технике одлучује о нашим будућим могућностима да се уклопимо са прирастом, упосленошћу и благостањем. Србија мора бити у првим редовима за нову економску промену.

Службени сектор расте рапидно у читавом западном свету.Објашњења за ово има више.Потражња за услугама расте са растом благостања.Лакше је механизовати индустрију него услужну привреду.Предузећа купују у већој размери услуге споља када захтеви за прилагођавањем расту и када се простор за специјализоване добити шири.

Развој службеног сектора претпоставља прекид многих фактичких монопола јавног сектора.Тиме се олакшава ефективнија продукција услуга и извоз услуга.Ако се приватна предузећа из приватних бранши искључују, или имају само незнатан број пројеката на које се могу позвати, могућности извоза постају мале.Србија се мора борити за слободну трговину на пољу услуга.Услужна предузећа, нпр.банке морају добити већу слободу да делују у иностранству са циљем да се у њима као и индустрији пружи иста развојна снага.

Привредни живот мора имати образоване сараднике да би се промена спровела спретно. Нова генерација мора добити квалификовано образовање у коришћењу компјутера и обради података.

Школе морају преузети велики део одговорности за овај рад.

Развој приватног сектора значи отварање нових радних места, добијање веће слободе избора боље услуге. Важне области, као нпр.здравство, нега старих и деце морају добити прилив нових резерви. Друштво постаје хуманије када се део производње у порасту усмери на потребе породица и појединаца за услугом и бригом.

3.23. ТРЖИШТЕ РАДА

Економска неравнотежа повећава проблем прилагођавања што је последица структурних промена у привреди . Насупрот томе, спретно прилагођавање рађа нове могућности за појединца и читаву економију. Ако се са прилагођавањем и даље буде каснило , неравнотежа ће бити све већа.

Незапосленост која је зависна од структуре привреде, прети да постане дуготрајна и повлачи за собом велике људске проблеме, може се сузбити једино тиме да се продукцији на време да нов правац. Зато је радно, тржишно-политички изазов за сваког допринети у економским променама.Политика тржишта рада мора помагати оне који траже посао и изглађивати конјунктурно уваријације у потражњи радне снаге.Улагања морају бити повремена и имати за циљ флукуацију између предузећа, структура и места.

Привремени јавни радови за сузбијање незапослености су важни из социјалних разлога. Још важније је да незапослени добије помоћ и да се опет брзо врати на отворено тржиште рада. Зато се управа радног тржишта мора концентрисати на преквалификавање и посредовање рада. Морају постојати и могућности и за приватно посредовање рада јер је од користи како за онога који тражи посао тако и за послодавца.

Претерано изједначавање плата задаје омладини посебне тешкоће на тржишту рада. Плате младих људи морају рефлектовати да млади људи имају мању компетенцију и мање искуство од старије, у послу вичније радне снаге. Закон о социјалној сигурности се мора донети тако да не отежава неискусној радној снази да добије запослење.

Школа је радно место такође и за ђаке. Она мора преносити знања и васпитавати добре радне навике. Школа мора такође помагати избор образовања и позива омладинаца према њиховом интересу и надарености, а не према полу. Нови облици стручног образовања у блиској сарадњи са радним животом дају бољу припрему у присној вези са тржиштем рада. Кроз образовање за ученике у привреди које одговара захтевима предузећа за стручном спремом побољшаће се предуслови омладине на тржишту рада. Овим се може и јаз између стручног образовања и радног живота премостити. Закони тржишта рада морају зацртати права појединаца и његове дужности у својству запосленог и у својству послодавца, те морају зацртати оквире слободног права на договор. Законом ће се регулисати извесна основа права као право на договор, право на удруживање, заштита права појединаца и предузећа. Законодавство ће такође регулисати минималне захтеве за добру радну средину и пружити запосленом заштиту против неоснованих отпуштања са посла, а за све ово бригу ће водити независни синдикати, послодавци са једне и синдикат послодаваца са друге стране. У овим оквирима добијају партнери одговорност за обликовање и ниво амбиција заједничког система правила. Слободни синдикати су важан део слободне економије. Њихова снага се мора заснивати на поверењу чланова, а не на радно правној привилегији. Положај запосленог према синдикалним организацијама се мора појачати. У организацијама са законским правом закључивања договора морају се права чланова регулисати законом.

Законодавство о утицају на радном месту треба гарантовати запосленом основне могућности утицаја за промену односа на свом радном месту. Мора постојати велика слобода да се путем уговора озакоњена права прилагоде посебним околностима које владају на сваком радном месту. Запослени и предузеће имаће озакоњено право да закључе уговор о садржини и облицима утицаја и сарадње на радном месту. Слобода закључивања посебних договора о радном времену између запосленог појединца и послодавца мора се повећати. Радно време које може варирати у различитим деловима живота, између осталог и могућности парцијалног радног времена, учиниће могућим да олакша комбиновање рада у струци са радом и негом у кући. То олакшава запосленима и предузећу да прилагоде услове промењеним премисама у индивидуалним земљама.

Политичка власт произилази из народа. Право суодлучивања у радном животу не сме дати запосленима у јавном сектору веће право на глас. Законодавство о суодлучивању у радном животу се мора променити са циљем да ојача демократију и учини управу ефикаснијом.

3.24. ТРЖИШТЕ КРЕДИТА И КАПИТАЛА

Финансије јавног сектора морају бити у равнотежи. Велики дефицит воде високим каматама и кредитном регулацијом, што инвестиције чини неисплативим.

Тржиште кредита и капитала треба либерализовати. Треба укинути регулисање камата и правила за улагање капитала. Ако камата опет одражава фактичко економско стање у земљи, Влада и Скупштина добиће систем аларма који може спречити економско-политичку лакомисленост.

Регулација валуте може само случајно сакрити захтеве да се наша економија мора водити тако да се снажна конкурентност сачува. Зато се регулација валуте мора укинути. Српске банке треба да слободно делују у другим земљама и стране банке треба етаблирати у Србији. Правила за кретање капитала преко граница се морају укинути и мора се тежити слободној трговини акцијама.

Постоји велики ризик да се погрешно инвестира када јавни сектор управља током капитала. Држава и општина морају зато ограничити своје обавезе када се ради кредитним гаранцијама. Делатност окружних развојних фондова се мора ограничити на таксирање услуге и посредовање кредита. Сопственом давању кредита се развојни фондови не смеју посветити. Банке морају имати могућност да преузму ризике када је у питању потпомагање развоја чак иако сигурност око зајма није баш потпуна, под условом да законска регулатива гарантује брзу реализацију хипотеке.

3.25. КОМУНИКАЦИЈЕ

Висока ефективност и добра услуга претпостављају да се транспортним средствима и транспортним предузећима дозволи да раде у слободној конкуренцији. Да држава и општина сnose одговорност за саобраћај у ретко насељеним регијама није мотив за саобраћајни монопол. Ефективнији транспорт у гушће насељеним регијама даје већи друштвено-економски простор за потпору превозне службе у ретко насељеним регијама. Окружни и локални саобраћај се могу водити по нижим друштвено-економским ценама приватизацијом. Етаблирање мора бити слободно.

Аутомобил је најважније превозно средство. Аутомобилизам се не сме сузбити казним опорезивањем. Пuteви се морају изградити.

Предности железнице леже у масовним и комбинованим транспортима робе, а и у кратким и средње дугим превозима лица. Боље везе са железничком мрежом на континенту су предуслов за конкуренцију железничког превоза и у будућности.

Само јаки разлози окотранспортне запослености могу оправдати очување железничких линија које се не исплате. Српска међународна сарадња ствара потребу за добро разгранатим ефективним интернационалним авионским саобраћајем. Србија ће сарађивати на либерализирању ваздушног саобраћаја. Конкуренција између интернационалних ваздушних предузећа ће се повећати. Више нових линија се мора отворити због конкуренције између различитих ваздушних предузећа. Ваздушна предузећа морају слободно и под истим условима конкурисати у унутрашњем ваздушном саобраћају.

3.26. ПОЉОПРИВРЕДА, РИБАРСТВО И ШУМАРСТВО

Пољопривреда и шумарство пружају нам могућност добре прехранбене сигурности у несигурном свету. Шуме и шумарска привреда су велика радна места и производи шумске привреде могу доносити земљи велике годишње приходе од извоза.

Право својине и наследства земље, те право располагања својим имањем мора се појачати. Приватно поседништво пружа сигурност и рађа осећај одговорности. Закон о поседовању земље биће мање респективан. Захтев за стицање земљишта неће се тражити кад земљу стичу један од другог законски наследници.

Интервенције у стварању цена морају се укинути. Државно и општинско поседништво земље и шуме, мора се пребацити у приватно власништво, у прво време продајом приватним физичким лицима по принципу национално тржишне економије.

Пољопривредна политика мора унапређивати развој пољопривредних предузећа. Вођена као породично имање, пољопривреда са флексибилним радним временом је на многим местима једини услов за очување привреде и насељеног културног пејзажа. Закон о поседовању земље се мора примењивати узимајући ово у обзир.

Пољопривредна производња мора имати опсег и правац који осигуравају снабдевање наше земље прехранбеним артиклима, како у доба мира тако и у доба рата или изолације. То захтева политику цена која допушта рационалним пољопривредним предузећима да постигну задовољавајући ниво рентабилности. Субвенције на прехранбене производе ће се укинути, темпом који произвођачима пружа оправдано време за прилагођавање. Српска пољопривреда ће отворити границе. У овом оквиру се пољопривредна политика мора прилагодити захтевима тржишне економије. То претпоставља слободу етаблирања и слободу инвестирања у ефективним погонима. Регулације пољопривредних цена се морају поједноставити. Треба их обликовати тако да се извоз прехранбених производа олакша. Да би се обезбедила сигурна опскрба прехранбеним производима мора се извесан вишак производње откупити. Ово се мора такође сагледати из перспективе наше глобалне одговорности за прехрану. Потхрањивање и руковање животињама мора бити хумано.

Градинарски производи чине важан део наше прехранбене опскрбљености. Контрола пестицида у воћу и поврћу мора се поштрити.

Рибарство је такође од велике важности за снабдевање прехранбеним производима. Они који се баве овом делатношћу испуњавају велики задатак у очувању река у нашој држави. Порибљавање може бити вредан комплемент риболову и може пружити важан допринос снабдевању у животним намирницама. Рационална шумска привреда, често у комбинацији са пољопривредом, нуди услове јаке привреде у великим деловима Србије. Мање пореско оптерећење мора сечу шума учинити рентабилном за онога ко се бави шумском делатношћу. Таксе за негу шума ће се укинути. Правила о принудној сечи шума или принудним улагањима у различите фондове воде дугорочно у мање рационалну шумску привреду и тиме у несигурније и скупље снабдевање производним сировинама. Научно истраживачки и разводни капацитет у пољопривреди и шумској привреди је пресудан за дугорочну конкурентност ових привреда. Висок развојни капацитет претпоставља добру рентабилност.

3.27. ЉУДСКА СРЕДИНА, ЕНЕРГИЈА И СТАНОВАЊЕ

Добра људска средина је један од најважнијих услова за богат људски живот. Незнањем и немаром су важне природне вредности и вредности за људски средину изложени претњи у Србији и другим земљама.

Пустошење шума и упропашћавање тла су велики проблем посебно у неразвијеним земљама. Загађивање река, језера и мора дешава се у читавом свету. Загађивање атмосфере, тла и језера су најакутнији проблем људске средине индустријализованог света. Свест о природним вредностима и проблемима људске средине је веома порасла стога је напредак неге људске средине велики. Појачана одговорност домаћинства предузећа и власти чине да постоје разлози да се гледа са оптимизмом на могућност да се заштите важне природне вредности. Научно

истраживање и нова техника појачавају борбу против уништења људске средине. Политика енергије се мора реорганизовати тако да се притисак на људску средину смањи. Политика становања и земљишта мора појачати приватно власништво, тиме и домаћинства добијају могућност да утичу на побољшање свог становања. Право поседовања стана је људска неопходност и државна дужност да изађе у сусрет оваквим захтевима. Зато ће РС градити инфраструктуру у стамбеним зонама широм Србије и земљиштем без икакве надокнаде које ће додељивати грађевинским предузетницима, физичким и правним, и самим тим смањити 3-4 пута коштање стамбене површине по квадратном метру. При том, треба имати у виду решавање животног квалитета, јер испусти воде из стамбених зона биће пречишћавани.

3.28. НЕГА ПРИРОДЕ

Пејзаж је део нашег културног наслеђа и има велики значај за рекреацију, туризам и научна истраживања. Нега природе је део неге људске средине. Нега пејзажа зависи од добрих услова пољопривреде и шумске привреде.

Нега природе мора користити знања која поседују власници земљишта. Сарадња између органа за заштиту природе и власника земљишта може се постићи договором да се уз економску надокнаду чине улагања за негу природе.

Одредбе о нези природе морају допуштати промене у изгледу пејзажа. Ливадски пејзажи и букове шуме су резултат људске обраде. Државно и општинско стицање земљишта, опште речено, није унапредило негу природе и поред тога што су намере биле добре. Приватно право својине је боља гаранција за очување и неговање културног пејзажа.

С појачаном градњом викендица расте интерес код више људи да негују природну средину. У нашој земљи има довољно простора да свако може да поседује викендицу без бојазни по људску средину.

Природни резервати одржавају биљке и животиње од научне вредности. Ограничење прилаза овим резерватима може бити нужност да би се могла пружити довољна заштита фауне и флоре у сопственој средини. Национални паркови морају имати безусловну заштиту.

3.29. ЗАШТИТА ЉУДСКЕ СРЕДИНЕ

Уништавање људске средине прети животним условима човека. Приватне особе, предузећа, држава и општина сви носе одговорност за људску средину. Свака нација је дужна да допринесе да се људска средина одржи чиста и очува. Највеће напретке у борби против уништења природе учиниле су демократске државе са слободним економијама. Уништавање људске природе не познаје никакве националне границе. Зато нега људске средине захтева интернационалну сарадњу. Загађивање ваздуха и воде се мора регулисати у оквиру међународних програма за заштиту људске средине. Такви договори могу такође значити да национални напори за заштиту људске средине не морају допринети деформацији конкуренције. Искуства индустријских земаља о утицају на људску средину и о заштити људске средине морају примењивати приликом пружања помоћи неразвијенима.

Знања о томе како човек утиче на природу су непотпуна. Иако смо брзо освојили нова сазнања потребна су даља истраживања и даљи развој технике. Обзир према здравственој заштити и заштити људске средине пружају техничком развоју нове димензије. Научна истраживања и техника могу дати велике добити, као нпр. да процеси буду мање штетни за људску средину и да производња не захтева тако много енергије. Законодавство мора дати чвршћа правила о томе шта је забрањено с обзиром на људску средину. Захтеви за очување људске средине морају се обликовати

тако да се увођење нових, и по људску средину мање штетних метода и продуката олакша. Оштри захтеви за контролу издувних гасова аутомобила морају се поставити. Правила се морају обликовати у сарадњи са суседним земљама.

Интерес за људску средину и економски интерес подударају се у дугим роковима. У основи се исплати да се нпр. штеде природне резерве и ограниче количине отпадака. Сакупљање отпадака и поновно коришћење не смеју постати монопол. Добровољне организације, приватна лица и предузећа могу пружити велике доприносе.

Загађивање ваздуха, закисељавање тла и вода је најозбиљнији проблем људске средине у нашем делу света. Зато је политика о енергетици од одлучујуће важности за људску средину.

3.30. СНАБДЕВАЊЕ ЕНЕРГИЈОМ

Српско благостање је зависно од доброг и сигурног прилива енергије. Повећана прилагођеност тржишту даје боље коришћење резерви од државних и општинских детаљних регулација или монопола.

Слободна конкуренција мора владати. Снабдевање енергијом веома утиче на људску средину. Рестрикције које постављају захтеви за заштиту људске средине добијају тиме велику важност за развој снабдевања енергијом.

Сагоревање је главни разлог закисељавања. Коришћење нафте, угља и тресета у великим размерама за загревање или за производњу електричне енергије мора се ограничити у корист производње електричне струје која је мање штетна по људску средину.

Атомска енергија је до сада сматрана сигурном и не штетном по људску средину. Сигурност ће одлучити будућност атомске енергије.

Ограничена изградња хидроенергетике се може ујединити са развојним захтевима о нези људске средине.

Потрошњом енергије неће управљати порези и субвенције. Опорезивање енергије се мора уклопити у систем пореза на промет и у принципу бити неутралан на врсту енергије.

3.31. ЗЕМЉИШТЕ И ПЛАНИРАЊЕ

Грађанин мора имати право да гради на свом земљишту. Приватно право својине на земљу је бесадржајно ако га не прати право располагања имовином. Опште право на кретање у природи омогућава свима боравак у природи. Утицај јавног сектора на коришћење земљишта ће се смањити. Општине могу саме утврдити своје детаљне планове. И држава мора имати своју могућност дабрани своје интересе.

Општи општински план је углавном довољан за процењивање између различитих интереса. Неко додатно државно физичко планирање није потребно. Државни уред за планирање треба укинути у својству самосталног органа власти.

Грађење изван планиране области ће се моћи ограничити само у изузетним случајевима. Мотиви за таква ограничења, који могу бити због културне неге и неге природе, морају бити јасно прецизирани. Општине би, ипак, морале утицати на локацију извесних постројења и обликовање зграда тако да се месна грађевинска традиција прати. Тек када зграде захтевају инвестиције које оптерећују општине моћи ће се добити дозвола за градњу. Време испитивања плана и грађевинских предмета се мора ограничити. Дуготрајне забране за градњу се морају укинути. Ако се власти у оквиру одређеног времена не изјасне по некој молби о дозволи за градњу, она се мора сматрати позитивно одлученом.

Експропријација се може применити када држава или општина имају тренутну велику потребу за земљиштем, а није могуће добити путем добровољних договора. Поседнику земљишта се мора исплатити пуна компензација. Експропријација се мора спроводити хитно. Приватно лице мора имати право да се на суду жали на одлуку о експропријацији. Неке друге могућности присилног присвајања не смеју да постоје.

Они који станују на државном или општинском земљишту, морају имати право да га откупе. Општинско поседовање земљишта треба ограничити на онолико колико је потребно за сопствена постројења. Општински откуп земљишта, међутим, може бити нужан да би се олакшало скоро предстојеће детаљно планирање. Када је план готов и експлоатација у току, земљиште ће се продавати. Недостатак земљишног простора не може бити довољан мотив за спречавање повећаног становања у викендицама. Викендица пружа могућност одмора и опхођења. За многе је то начин да очувају везе са родним крајем у великим деловима наше земље. Викендица је такође предуслов покретног живота у природи. Могућности стицања викендице морају се повећати и земљишна политика се мора прилагодити томе.

РС враћа без преседана сву одузету земљу и имовину после Другог светског рата и касније.

3.32. СТАН

Сваки појединац зависно од материјалних могућности може поседовати стан или самосталну кућу. Могућност да он снагом личног права поседовања утиче на личну стамбену ситуацију, утиче на цену, одређује лични стандард бирајући опрему, што даје додатну сигурност појединцу.

Поседовање значи одговорност. Овим друштво прави велике уштеде енергије и одржавања, што иде у корист појединцу, али такође и у корист државе и општине. Ниже субвенције већини станара повећавају простор за улагање у оне којима је то најпотребније. Лица са слабом економском моћи морају имати право на помоћ након провере прихода.

Држава и општина морају инспирисати на прелаз са права становања на поседовање станова и кућа. Општинска стамбена предузећа морају понудити станарима да откупе своје станове. Онај ко то жели, може остати да станује са правом на становање. Општина као жирант ће допринети да се поседовање стана омогући свима.

Распрострањеност поседовања станова коју поседовање стана носи са собом, пружа економску сигурност већини. Резерве поседа расподељују се равномерно. Штедња за стан, најатрактивнији начин за решавање питања сопственог стана, мора се олакшати и подржати.

Да би домаћинства могла остварити своје жеље о добром стану, мора се створити тржиште станова које добро функционише. То претпоставља укидање регулација које ометају.

Пореска правила и правила финансирања морају узимати у обзир да ће новоградња станова бити мала, док се може очекивати да ће делатност реновирања бити у порасту. Ако се промет на тржишту станова олакша, моћи ће се растуће жеље многих домаћинстава боље задовољити. Закон о додељивању станова се мора укинути.

Систем зајмова за стан се мора реформисати. Финансирање станова морају водити банке и остале институције за кредите. Правила морају бити неутрална између различитих облика интересената и различитих грађевинских предузетника. Они се

морају обликовати тако да се детаљна регулација изградње станова укине. Тиме ће се потешкоће бирократијесмањити. Повећана конкуренција и мањи број регулација даје јефтинију изградњу станова и ниже цене за одржавање. Ниже субвенције поопштравају свест о цени изградње.

Држава не сме вршити контролу преко стамбених зајмова. Додаци за зајам и камате морају се додељивати шаблонски. Такозвани услови земљишта и конкуренције морају се укинути.

Правила за зајам и пореска правила морају се обликовати тако да не усмеравају избор облика станова или поседовања. Порез на добит од продаје имовине при продаји некретнина мора се обликовати тако да се мобилност на тржишту станова унапреди. Издаци за оправку и одржавање моћи ће да се одбију од прихода. Тиме се повећава број отворених приказаних трансакција.

Систем одређивања станарине се мора реформисати. Тржишно регулисање цена ће спречавати да неосновано високе станарине не учине заштиту поседа илузорном. На висину станарине ће се моћи жалити општем суду.

Продаја општинских стамбених некретнина приватним поседницима нагони у конкуренцију која управу чини бољом и јефтинијом.

Општина ће, у складу са општинском и републичком помоћи, по потреби оснивати стамбене зоне, тј. покретати изградњу њихове инфраструктуре и тако земљиште давати без икакве надокнаде грађевинским предузећима (тима и правним и физичким корисницима). Тиме се широм отварају врата младим генерацијама да формирају своје фамилије.

Право реаговања мора припадати станару, који га може препустити независним станарским удружењима. Станарско удружење не сме имати право да своју делатност наплаћује преко станарине.

3.33. ДРУШТВО БЛАГОСТАЊА

Друштво благостања има дубоке корене у идеалима хуманистичке и хришћанске етике. Идеје о једнакој вредности сваког човека и његовим јединственим својствима, наша слободна воља и захтев за личном и колективном одговорношћу према другима, даје друштву чврсте основе солидарност. У тим условима је могуће обликовати станове који спречавају социјалне проблеме и чине природним да се има обзира и да се помаже тамо где треба. Добровољни прилози васпитавају хуманост.

Друштво благостања је друштво многостраности и широких могућности. Слободна економија, отворено тржиште и динамична привреда, дају слободу избора професије и послодаваца. Приватна својина стана и конкуренција на тржишту станова дају могућност избора стана према сопственим жељама. Добра школа и активан културан живот дају појединцу могућности да развије своју личну надареност и оствари своје амбиције. Овим се спречавају многи социјални проблеми.

Порески систем који подстиче на рад и штедњу јача независност појединца и његове могућности да рукује економским и социјалним тегобама. Када се веза између рада и благостања прекине, спречава се економски развој. Претеране амбиције о расподели постају претња основним условима благостања.

Полазна тачка политике наше Партије је вера у људску вољу и поштовање људске вере у моћи да сами одлучују и носе одговорност за себе и своје блиске. Моралоби бити могуће издржавати се обичном платом а да се не падне под зависност од социјалне помоћи. Да би се створила многостраност и слобода избора, требало би пружити могућност развоја приватним иницијативама под истим условима као и јавној нези, бризи и социјалној услужној служби.

Социјална и економска сигурност је грађанско право. Основну сигурност у случају губитка прихода и болести гарантује социјално осигурање. Социјална сигурност не сме бити преокупација само јавног сектора. У том случају слабе остале мреже сигурности.

Када ресурси јавног сектора нису довољни, постоји ризик да слаби остану без потребне помоћи. За ситуацију када људи буду могли сопственим снагама створити сигурност и за људе који сами немају сигурности да се сложе са захтевима и условима које поставља друштво, потребни су многи сарадници и социјална мрежа која функционише добро, и које у крајњој ситуацији морају гарантовати држава и општине.

3.34. ПОРОДИЦА

Родбинске везе и породична повезаност нуде сигурност и заједништво. У породици долази до веза између људи на основу бриге и кроз везе између генерација. Породица пружа сигурност у различитим етапама живота. Бригом породице млади нараштај првенствено научи основне животне ставове и норме те да преузима одговорност и показује обзир према другима. У породици деца морају наићи на љубав и одлучност и бити васпитавана у слободне и хармоничне грађане. За старије, породица која функционише спречава усамљеност и пружа негу и обзир.

Породица није само традиционална хомогена породица . Живети ванбрачно не мора значити исто што и немати породице. Поштовање породице као јединства и поштовање породичног интегритета треба да усмерава породичну политику и социјалну употребу.

Брак, оформљен за заштиту деце и међусобне потпоре супружника, је облик живљења који највише обавезује и који је најсигурнији, иако и слободни облици заједничког живота могу уродити чврстим везама. Порески систем и систем економске помоћи не смеју учинити економски уносним незакључивањем брака, јер брак, између осталог, штити јасна правна правила о односима супружника и деце.

У слободном друштву одговорност родитеља за васпитавање деце је основно право и дужност. Социјални проблем и супротности у породици могу повредити децу. Општине морају бити спремне да заштите децу и помогну породици да се ухвати у коштац са својим проблемима.

Нико не може боље од саме породице одлучити да ли ће оба родитеља бити запослена под пуним или скраћеним радним временом и како ће организовати негу деце. Основни одбитак за децу при опорезивању, додатак за негу и право одбитка од прихода за оправдане трошкове око неге деце до извесног нивоа, јачају независност породице , пружају већу слободу избора између неге деце у дому и других облика дечије неге.

Радно време боље прилагођено појединцу побољшава услове супружницима да комбинују одговорност за негу деце и породицом са радом у струци. Закони о радном времену се морају променити тако да упослени и послодавац добију већу слободу у закључивању договора о дужини радног времена и месту .Право на скраћени радни дан за родитеље са децом мора постојати.

Нега сопствене деце се увек мора сматрати важним и одговорним послом. Сва брига о деци, приватна као и општинска, мора деци да пружи сигуран развој, да буде високог квалитета и да се одвија у сарадњи са родитељима. Потпора дечијој нези мора инспирисати добро пословање са ресурсима. Пун избор слободе претпоставља да се приватна нега деце може развијати под истим условима као и општинска.

Предшкола мора бити добровољна. Помоћ слободним предшколама мора имати исту вредност као и општинским предшколама, тако ће родитељи имати избор

између више алтернатива. Чак и након тога кад деца пођу у школу потребни су им надзор и брига. Мора постојати слобода избора између различитих облика надзора и након завршетка школе.

Старије генерације испуњавају важну функцију у друштву и породици. Пензионери представљају резерву својим искуством и могу бити активни на различитим пољима друштвеног живота.

Старији људи у различитом степену обољевају и постају инвалиди. Старити што је могуће дуже у кругу породице, пружа већу сигурност и независност. Квалитетном услужном делатношћу у кругу породице живот појединца се може олакшати. Економска надокнада за болесничку негу у дому, рођаку или коме другом, се мора исплатити преко болесничког осигурања како би се омогућила добра брига и нега.

Старији могу одабрати облик и средину неге. Слобода избора је посебно важна за онога ко има потребу за негом. Нега старих и болесничка нега у приватној режији као алтернатива јавном сектору, задовољава различите жеље.

Поједина лица и хуманитарне организације могу помоћи различитим услугама и донацијама. Добровољност има вредност сама по себи која улива сигурност старим и младим. Јавни сектор мора бодрити и подржавати такве иницијативе.

3.35. СОЦИЈАЛНА СИГУРНОСТ

Обавезна социјална осигурања морају гарантовати основну сигурност при болести, инвалидитету, беспослености или старости. Онај ко то жели може, приватно или колективно, комплетирати социјалну заштиту. Дугорочна штедња за осигурање се мора бодрити.

Сви морају имати право на пензију. Народна пензија у комбинацији са пензијским додатком и додатком за становање пружа сигурност свим старим и хендикепираним особама.

Стабилан пензијски систем претпоставља економску политику који олакшава економски прираст. Велики дефицити у економији прете пензионој сигурности. Зато је нужна уздржаност у приватној конзумацији и штедња државних и општинских издатака.

Треба повећати простор за комплетирање опште радне пензије. Беспосленост носи са собом посебна економска оптерећења за онога ко није чланпризнате благајне осигурања за беспосленост у оквиру општег осигурања. Општинска социјална служба треба да пружи помоћ у акутним ситуацијама. Она ће са очуваном пажњом и респектом према личном интегритету сузбијати социјални несклад. Блиска сарадња између социјалне службе и других јавних органа, удружења и приватних лица која раде на социјалном подручју, важан је предуслов да напори уроде плодом. Социјални проблем се обично уобличи током првих година брачног живота. Зато је важно да помоћ, савет и активне мере помоћи започну на време када су у питању угрожене породице. Ефективна сарадња између родитеља, дечије здравствене службе, социјалне службе и предшколских установа је преко потребна. Ако све мере помоћи не помогну, мора се узети у обзир оно што је најбоље за дете јер је то најважније, и пружити дечју негу и васпитавање у другом дому, чак и против воље родитеља. Велики напори се морају уложити да се обезбеде добри породични домови.

Помоћ код стране јавног сектора мора бити помоћ за самопомоћ. Социјална помоћ је потпора за сусрет са реалношћу а не помоћ да се од ње бежи. Респект према интегритету не сме постати исто што и не постављати никакве захтеве.

3.36. ДРУШТВО ПРИЛАГОЂЕНО ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Помоћ јавног сектора мора ићи онима којима је најпотребнија. Тамо спадају особе са инвалидитетом. Они, ипак, нису нека јединствена категорија. Њихове потребе

и жеље се јако разликују. Зато мере за потпору и помоћ морају бити многостране како би се могле прилагодити посебним предусловима особе са инвалидитетом.

Многи не би били хендикепирани са бољим превентивним мерама. Превентивна здравствена нега, заједно са мерама око повишене сигурности у саобраћају и побољшаном радном средином не излажу грађане великом здравственом ризику. Медицинска научна истраживања и технички развој играју велику улогу у овом раду.

Кроз планирање које предвиђа може се спољно и унутрашње окружење прилагодити хендикепираним особама. Квалификована индивидуална техничка помоћна средства и нови метод могу пружити сасвим нове могућности за активан живот хендикепиране особе. Ефективна и добро организована рехабилитација хендикепираних мора бити примарни циљ неге хендикепираних. Рехабилитација елиминише људске патње. Сваком хендикепираном треба понудити лице за контакте које ће организовати мере за рехабилитацију. Економска потпора би морала помагати рехабилитацију. Превремена пензија не сме заменити ову потпору.

Хендикепирани морају имати исту плату као и други који врше тај посао. Платна субвенција то омогућава. Платна субвенција би требало бити диференцирана обзиром на радну способност и бити независна у односу на послодавца. Информације и обавештења послодавцима и упосленима морају створити атмосферу бољег разумевања хендикепиране радне снаге и јаснију слику могућности које постоје за прилагођавање радног места.

Хендикепирана особа мора у прву руку радити на регуларном тржишту рада. Систем платних субвенција који функционише добро пружа већем броју хендикепираних о соба могућност да добију посао.

Свака хендикепирана особа мора имати право на свој стан, прилагођен специјалним потребама хендикепиране особе. Услуге у дому и домаћа здравствена служба, те превозна служба, помоћиће ко је у непрестаној потреби за надзором и негом да му се омогући активно учешће удруштвеном животу. Чланови породице који на себе преузму тешку одговорност око неге морају добити новчану надокнаду.

Јавни сектор мора преузети специјалну одговорност за грубо хендикепиране. Нега изискује прво, специјалне захтеве у погледу техничке опреме и персонала, а друго, хендикепирани се налазе у тако зависном положају да се заштита интегритета и правне сигурности може лако подрити.

3.37. ЗДРАВСТВЕНА НЕГА И НЕГА БОЛЕСНИХ

Свима мора бити загарантована здравствена и болесничка нега. Здравствена нега и нега болесних се морају одвијати како у приватној режији тако и у режији јавног сектора. Комбинација јавног и приватног повећава слободу избора. Нега тиме постаје хуманија и јефтинија.

Болесничко осигурање мора бити подељено у осигурања за болесничку негу и осигурање за хранарину. Болесничко осигурање обухватиће све људе и заменити окружни порез као примарни извор финансирања здравствене и болесничке неге. У почетку, болесничко осигурање ће обухватити амбулантно лечење а касније чак и негу у болницама за дугорочно болесне и старачким домовима, а као пуно изграђено треба обухватити и болесничку негу.

Таксу за опште болесничко осигурање плаћаће појединац и она ће бити пропорционална према заради. Надокнада од стране болесничког осигурања исплаћиваће се оном ко врши негу и биће једнака како за негу у режији јавног сектора тако и за негу у приватној режији. Тиме се пацијенту пружа слобода да сам изабере

облик неге и средину у којој ће се неговати. Алтернативни облици неге и нове методе морају се подстицати. Осигурање мора такође покривати коштање неге у дому, када се ова даје уместо институционалне неге.

Накнада за време боловања, хранарина, мора се заснивати на принципу изгубљеног прихода и пре свега треба гарантовати економску сигурност код дужих периода болести. Накнаде код повремених краћих болесничких периода, напротив, морају бити ниже.

Добра превентивна здравствена нега смањује потребу за болесничком негом. Информације и образовање о томе шта грађанин може сам урадити да би побољшао своје здравље и излечио једноставне болести, морају се дати по школама, радним местима, амбулантама, апотекама и болницама.

Амбуланта, болнице и болнице за дугорочно болесне морају се водити и у приватној режији. Даљња изградња примарне неге мора се у прву руку вршити у приватној режији. То је нужно из економских разлога. Али и пружа такође предуслове да се нега нуди у близини дома. Тиме се олакшава стварање система породичних лекара.

Право етаблирања за лекаре мора бити слободно, а и за болесничке сестре, зубаре, физиотерапеуте и друге врсте неговатеља са неопходном компетенцијом. Правила за накнаду се морају оформити тако да се стимулише иницијативно ангажовање у ретко насељеним регијама. Високо специјализована регионална болесничка нега се мора концентрисати да би се научно-истраживачке резерве могле користити боље и да би се најбоља могућа нега могла понудити при тежим и ређим болестима.

Код временски дужих периода неге је важно да се нега може пружити у дому или у његовој близини. То се олакшава богатом понудом могућности за пружање неге. Рана рехабилитација у заједници са добром дневном негом и негом у дому, сарадњом са родбином, реонском сестром и примарном општинском службом, кућне неге, мора болесничку негу учинити бољом и пријатнијом за пацијенте. Тиме се и ресурси користе ефектније.

Психијатријска нега се може у великом делу проводити као отворени облик неге. Психијатрија мора добити стриктније ограничење, у прву руку према незлоупотребљивача алкохола и дроге. Психијатријсканега без пристанка пацијента мора се оградити јаким правно-сигурносним гаранцијама.

Производњу и контролу лекова не смеју вршити исти људи. Државна производња лекова не представља никакву гаранцију за боље лекове. Примарни задатак државе је да врши надзор и контролу над производњом лекова и над трговином лековима.

3.38. МЕРЕ ПРОТИВ ЗЛОУПОТРЕБЕ

Најтежи социјални проблеми потичу од злоупотребе алкохола и наркотика. Уживање наркотика које није медицински условљено језлоупотреба и морасекриминализовати. Злоупотребљивачи наркотика морају се одмах збринути, мора им се пружити нега и рехабилитација.

Мере би се требало примарно усмерити на превентиве против злоупотребе и на рана збрињавања. На крају крајева од појединца зависи да ли ће се злоупотреба моћи спречити. Изграђивање норми у школи и породици, које децу одгаја у слободарском духу са осећањем одговорности, смањује ризике да ће млади упасти у проблем злоупотребе. Ауторитет одраслих се мора истицати, деца и омладина морају бити изложени чврстим захтевима и правилима. Стварање ставова у односу на

злоупотребу наркотика мора безусловно значити утицај на младог човека да је ма каква употреба наркотика неприхватљива. Овај нови став мора бити заједнички свим одраслим који окружују младе и децу, предшколском и школском просветном кадру и породици. Омладинци злоупотребљивачи збринути од стране полиције морају ступити у везу са домом и социјалном службом која ће се бринути око контроле у сарадњи са родитељима.

Општинска социјална служба мора помагати злоупотребљивачу и његовој породици. Да би се спречила даља злоупотреба помоћ би се морала обликовати тако да се системом помагања не може манипулисати и мора се захтевати и противуслуга. Противуслуга јача осећај самосигурности код онога коме је помоћ потребна и олакшава рехабилитацију. Социјална служба мора према потреби управљати пензијом, болесничком хранарином, или ма којом другом бенефицијом злоупотребљивача. Давање боловања без лечења као и превремено пензионисање треба избегавати колико је год могуће.

Смештај на заштићени рад са другим злоупотребљивачима прети да спречи рехабилитацију. Тежња мора бити да злоупотребљивач задржи свој редовни посао за време лечења. Зато би платни додатак могао да се исплаћује такође и онима који запошљавају злоупотребљиваче.

Нега злоупотребљивача заснована на његовој сопственој одговорности и могућностима да се сагласи са ситуацијом има најбоље услове да буде успешна. Али, мора такође постојати и могућност неге за грубе злоупотребљиваче без њихове сагласности. Време неге мора бити тако дуго колико је нужно да нега има смисла. Принудна нега захтева јаке правно-сигурносне гаранције. Договорна нега може бити допуна и алтернативе.

Нега злоупотребљивача у приватној режији врши се често са успехом и развија нове облике неге. Услови ове неге морају бити исти као и услови неге јавног сектора. Појединци и удружења доприносе много у нези алкохоличара. Њихов допринос треба подржавати.

Против злоупотребе алкохола се не може борити успешно забранама које се лако заобилазе и које чак делују против својих циљева. Политика по питањима злоупотреба алкохола мора имати за циљ да смањи тоталну потрошњу алкохола и злоупотребу. То се мора одвијати просвећивањем и одређивањем таквих цена које потрошњу усмеравају од жестоких ка слабијим пићима.

3.39. КУЛТУРНО ДРУШТВО

Интерес појединца, његова знања и стваралачка снага су најважнија залиха културног друштва. У отвореном друштву култура има сопствену вредност. Ту се она не користи за индоктринацију и управљање. Културно наслеђе преноси се очувањем и новим стварањем.

Знања и умешности су резултат стрпљивог рада. Образовање даје основе за допринос појединца у радном животу и друштву. Добра школа је основа културног друштва.

Западњачки погледи на научна истраживања и образовање подвлаче важност интелектуалне слободе. Потреба за знањем је сопствени циљ. Нове идеје се рађају из критичке анализе и слободне дебате.

Народно образовање игра велику улогу у нивоу културе земље. Оно смањује образовне разлике између различитих грађана и између генерација. Културно и језичко образовање, као и могућност развоја стваралачке моћи мора се унапређивати у школи, у образовању за одрасле и судијским организацијама.

Могућности живота са слободним активностима треба унапређивати. Доприноси јавног сектора за слободне активности морају подстицати а не управљати.

3.40. КУЛТУРА

Културни живот мора обликовати слобода, многостраност и квалитет. Богат културни живот је могућ само у отвореном и креативном друштву. Тесна интелектуална средина, која је производ нетолерантне друштвене климе или монополизације изражајних средстава културе, као на пример масовних медија, прете слободном културном стварању.

Породично васпитање поставља основе културног интереса деце. Јавни културни доприноси не могу заменити оно што породица и школа могу учинити за стварање културног интереса код деце и омладине. Деца се морају научити да стварају сама и да цене оно што су други створили.

Држава и општина требало би да помажу ново стваралаштво у култури и допринесу ширење културне понуде. Јавни сектор би могао допринети да се очувају заједничка културна блага. Помодарство не сме довести до тога да важни делови културног наслеђа падну у заборав. Крута правила на подручју планирања и градње не смеју отежати негу културних средина.

Материјални услови твораца културе су важни. Једноставнија пореска правила и блаже обавезивање предузетника-групе у којима се уклапају слободни културни радници, важан су предуслов активног културног живота.

3.41. ШКОЛА И СИСТЕМ ОБРАЗОВАЊА

Главни задатак школе је да пренесе знања и умешности. Она одговорно мора васпитавати у духу традиције нашег друштва и норми које се темеље на хришћанским и хуманистичким вредностима. Настава религије мора пружити разумевање за различите животне ставове. Школа мора такође унапређивати једнакост између полова и сузбијати дискриминацију. Деца треба да се развијају у слободне и хармоничне грађане. Мора се бринути о предиспозицијама и интересима сваког појединог ученика. Сви имају развојне предиспозиције. Ученици са потешкоћама као и ученици са добрим предусловима морају добити помоћ и стимуланс. Кочити ученике који желе да развијају специјалне предиспозиције значи повредити их.

Настава мора бити свестрана, објективна и доброг квалитета. Основне умешности и базична знања морају се пренети свима. Минималан захтев је да онај ко заврши основну школу мора знати да чита, пише и рачуна. Средњошколски ниво образовања мора да пружи ученицима услове у којима ће моћи да стекну, како елементарна, тако и напредна знања. Посебан акценат треба да се стави на информатичку писменост ученика, пошто се савремени свет заснива на интензивном коришћењу информационах технологија у свим аспектима живота. У садашњем погледу, ученици користе информационе технологије у свакодневном животу, али у недовољној мери. Школа као институција треба да активно подстиче ученике да рачунаре и Интернет више користе у сврхе учења и стицања нових знања. Наставнике треба охрабривати и подстицати да се професионално усавршавају и да користе рачунаре како би лакше ученицима преносили знања.

Школа мора да сарађује са родитељима који носе главну одговорност за васпитање детета. Сарадња претпоставља да родитељи могу такође утицати на образовање своје деце. Слободне школе и предшколе морају добијати државне дотације које су сличне државним дотацијама по ученику у општем систему образовања. Родитељи носе крајњу одговорност да припреме за дечије школовање буду добре. Креативност деце и способност учења се користе ако се школовање

започне раније. Деца би нормално требало да пођу у школу са седам година старости. Облици рада у нижем стадијуму основне школе се морају променити тако да одговарају ранијем поласку у школу.

Умор од школе и прекид школовања у вишим разредима основне школе је резултат чињенице да се не дозвољава да различити интереси ђака дођу до изражаја. Школовање постаје лакше ако се природни интереси ученика и њихова воља за учењем сачувају и развијају још у основној и средњој школи. Због тога држава треба да индивидуализује наставу и прилагоди је у што већој мери сваком ученику понаособ. Радна клима се у току школовања може побољшати ако се слобода избора за ученике повећа. Сваки ученик мора да добије образовање са профилем за који има предиспозиције. Стручно образовање мора ђацима пружити добре предуслове на тржишту рада. Значајан део стручно усмереног образовања се мора дати у облику образовања у привреди, где се практично део образовања смешта по предузећима. Примарни задатак школа је да нађе могућности услова да научи младу индивидуу, а да на последњем месту буде оцењивање знања.

Све је учесталија појава насиља над наставницима, што се јавља као последица занемаривања васпитања деце и едукације о нормама грађанског живота. Како би се смањила, и у крајњем случају елиминисала појава насиља над наставницима, потребно је да им држава додели статус службеног лица. Са друге стране, потребно је јасније дефинисати и приближити ученицима која су њихова права, а посебно које су њихове обавезе.

3.42. ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ И НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКИ РАД

Високо образовање доброг квалитета је важно за лични развој и за могућност наше земље да се развије интернационално. Напредак претпоставља нова знања и сукцесиван пораст образовног стандарда. Ако образовни систем стагнира, стагнира и развој у другим областима.

Висока школа не сме бити недоступна. Држава треба да се фокусира на то да високе школе и факултете уписују и завршавају они који имају потребна знања, обзиром да се данас будући и актуелни студенти сусрећу са чињеницом да су школарине и остали трошкови студија изузетно високи. Студентске стипендије и кредити доступни су најбољим студентима, али не задовољавају покривање свих трошкова. Због тога је потребно да држава издвоји већа новчана средства како би повећала стипендије, чиме би дала подстицај студентима и наградила их за свој рад и залагање у току студија.

Онај ко поседује знања мора бити и примљен ако економски разлози или јаки тржишни разлози то не спречавају. Друштвена промена поставља нове захтеве за усмеравање вишег образовања. Традиционално тржиште на образовања за јавни сектор мора се смањити. образовање мора боље прихватити и предвидети будуће потребе привредног живота.

Држава треба бити у обавези да изврши усклађивање високошколског система образовања са потребама и захтевима тржишта рада, по угледу на земље Европе. То значи да ће сваке две године, у сарадњи са Националном службом за запошљавање и Министарствима рада и просвете бити вршено анкетирање компанија, послодаваца и фирми о томе који кадрови су им неопходни и са којим степеном квалификација. Тиме ће се избећи појава хиперпродукције високообразованих људи који нигде не могу да се запосле, јер њихова знања нису тражена на тржишту рада. Као последица тога, људи су принуђени да изврше преквалификацију у неко друго занимање, или проналазе

послове за које су веома мало плаћени, недовољној мери искоришћени и, у крајњем случају, принуђени су да раде послове за које се нису школовали.

Такође, надлежно Министарство просвете у координацији са Министарством рада треба редовно да врши ажурирање Националног оквира квалификација (НОК), као и Шифрарника занимања и стручне спреме. Поражавајућа је чињеница да се у Србији ова два веома важна документа нису озбиљније ажурирани и усклађивани још од 1990. године. Оваквим одговорним потезима, држава би омогућила високообразованим особама да лакше пронађу посао, а послодавцима да запошљавају кадрове који су компетентни за послове које је потребно да обављају.

Квалитетно више образовање претпоставља блиске везе са научним истраживањима. Стриктна расподела служби на истраживачке и наставне мора се укинути. Тиме се наставници и истраживачи ефектније користе како у настави тако и у истраживачком раду, а и њихове компетенције долазе до бољег изражаја.

Универзитети и високе школе морају профилирати своје образовање и научно-истраживачки рад. Више образовање је у зависности од импулса који долазе из спољног света. Без интернационалних контаката оно се брзо изолује. Зато се настава мора прилагодити и променама у другим земљама. Самим тим, наставни садржаји и теоријске основе морају бити савремене, јер ће самим тим бити примењиве у пракси.

Морају постојати добре могућности за интернационалну размену студената и научника истраживача. Потребно је подстаћи студенте и научнике да аплицирају на конкурсе који се тичу размене између факултета у Србији и у иностранству. Тиме ће наши студенти и научници бити у могућности да усвоје теоријска знања и практичне вештине, које ће активно моћи да примењују по повратку у Србију, како кроз писање научних радова (есеја, семинарских радова, завршних, мастер или докторских теза), тако и кроз практичан рад у фирмама или организацијама у којима ће вршити стручну праксу или бити запослени. Тиме се директно квалитет научно-истраживачког рада подиже на виши ниво, као и функционисање јавног и приватног сектора који ће ангажовати стручњаке који имају висок ниво компетенција и нова знања.

Висока школа је основа научног истраживања. Морају се постављати високи захтеви за основно универзитетско образовање и образовање за научне раднике. Стални истраживачки ресурси се морају сконцентрисати да би се користили ефикасно.

Србија мора понудити погодне научно-истраживачке услове. Солидни платни услови и услови напредовања у служби чине каријеру атрактивном. Стицање солидних знања се мора исплатити. Вредност научно-истраживачких квалификација мора бити висока. Држава треба да обезбеди повољне услове свима који се баве научно-истраживачким радом, као и да предузме све мере да научници остану у Србији и да дају допринос својој држави.

3.43. СЛОБОДНО ВРЕМЕ

Слободно време и његова садржина су важни за потребе људи за одмором и стимулацијом изван посла.

Спорт пружа у прву руку омладини осмишљено слободно време. Спорт има велику важност за народно здравље. Државна и општинска помоћ спорту даје највећи ефекат ако се да за делатност и постројења која спортска друштва воде у сопственој режији.

Живот спортских друштава темељи се на интересу и ангажману чланова. Помоћ јавног сектора спортским друштвима не сме довести до губљења њиховог хуманитарног карактера.

Аутомобил има велику важност за слободно време. Он даје слободу коју колективни превоз не може заменити. Казнено опорезивање аутомобилизма уништава могућности садржајног слободног времена.

Природне области и области за шетњу могу се понудити договорима између општина и посредника земљишта. Интерес заизлете задовољава пре свега опште право о кретању у природи, који свима допушта приступ у природу. То право прати такође и одговорност.

Викендица пружа многим људима богат живот у природи. Законодавство о земљишту и планирање не сме спречавати грађење викендица. Расходе за викендице носе власници, тако да сталне житеље општина ово не погађа повишењем расхода.

4. ЕКОНОМСКА НАЧЕЛА ПАРТИЈЕ

РС је странка центра која у свом програму има за циљ да промени и обликује политичке привредне токове у демократску, парламентарну и тржишну земљу.

Политичке промене подразумевају парламентарну државу у којој ће председник државе преузети одговорност председника Владе.

Такође, РС ће децентрализовати окружну и општинску политику.

4.1. БУЏЕТ

Никакве економске и политичке промене нису могуће на основу постојећег буџета. Политика РС у свом програму налаже повећање буџета 6-8 пута и тиме спровођење свог програма у целости.

4.2. ПРИВАТИЗАЦИЈА ПО ПРИНЦИПУ НАЦИОНАЛНЕ ТРЖИШНЕ ЕКОНОМИЈЕ

Појава социјализма као друштвеног система на светској историјској сцени нужно је довела до подржавања комплетне имовине оних држава које су га 1945. године прихватиле. Средства за производњу која су до тада била у рукама појединаца, акционарских друштава или компанија, подржављена су инационализована, тако да је држава постала једини субјект привредног процеса у овим земљама. Педесетогодишње искуство је казало да је приватни сектор на Западу далеко ефикаснији, продуктивнији и профитабилнији од државног сектора на Истоку. После слома социјализма у овим земљама, почело се са приватизацијом државног сектора не би ли се на тај начин опоравила болесна привреда ових земаља. Пољски, мађарски и чешки системи приватизације дали су неспорне резултате, али су истовремено довели до неких нежељених последица које су у сваком случају мање од оних које би настале даљим инсистирањем тих земаља на државној својини.

4.3. МАКРОЕКОНОМСКИ ПЛАН

На макроекономском плану то значи да Србија овог часа вреди далеко више од вредности исказане кроз књиге пословних предузећа и кроз разне билансе статичких завода. На тај начин се исказује вредност имовине у овом часу када је привреда у великој кризи. Уз нестабилан динар и отежане услове привређивања та вредност свакодневно опада.

Зато је неопходно оценити вредност државе, односно друштвене имовине у некој од чврстих валута Запада. Та вредност не сме бити процењена у моменту А, односно у садашњој ситуацији када су могућности привреде минималне. Она мора бити процењена у моменту Б, који представља неку реалну ситуацију стабилне привреде. Овом проценом се баве стручне групе и експерти са Запада а коју Србија може добити уз помоћ међународних организација у виду техничке помоћи.

- А) садашње стање,
  - Б) процена у моменту почетне производње,
  - В) процена после двогодишње производње.
- Зашто процена:

Претпоставимо да Србија у овом часу вреди милијарде долара. Када говоримо о тој вредности морамо знати да она подразумева вредност свих привредних субјеката, све некретнине, реке, шуме, ливаде, обрадиву земљу, канале за наводњавање, пашњаке, електро-привреду, електро-комуникације, производне погоне, транспорт, откуп, дистрибуцију, пословне везе по свету, услужни сектор, комуналну привреду, биоскопе, позоришта, стадионе, прехранбени сектор... Све то у адекватном привредном и политичком систему има реалну вредности доноси профит.

Један део те вредности се овог часа налази у друштвеним рукама, а други део је друштвена својина. Први корак би био да се законским актом сва друштвена имовина, као потпуно непозната категорија у свету тржишне економије, прогласи државном својином и да на тај начин добије титулар, односно власника.

У државним рукама треба оставити 20-30% те имовине што је ствар политичког договора. Наиме, и најлибералније тржишно оријентисане државе, у својим рукама држе неке привредне ресурсе и гране. Остало треба продати, а купци би били наши људи, било они у земљи, било исељеници који су на Западу дошли до одређеног капитала. Ту долазимо до преломног момента.

Ова продаја не сме бити извршена за готов новац!

Она мора бити извршена на дугогодишњи кредит са отплатом главнице од 3-8% годишње у зависности од брзине оплодне капитала. То значи да би, нпр. у индустрији хране годишња рата била већа него у индустрији челика.

Шта се тиме добија?

Улагач свој новац не даје држави да би откупио неки производни капацитет, већ свој иницијални капитал уноси директно у производњу и тиме покреће нови циклус у привреди која је остала без иницијалног капитала и то тамо где улагач по слободном уверењу сматра да је најадекватније уложити новац. Уколико би улагач морао да купи неки производни капацитет за готов новац уз додатна улагања која су неопходна (улагање у производњу), производ би био скуп неконкурентан на тржишту. Такав начин продаје за готов новац би одбио финансијске институције (физичка и правна лица) ако ни због чега другог онда зато што је готовог новца премало да би се државна имовина продала по реалној вредности. С друге стране, уколико би држава добила готов новац, не би имала адекватне системе да га распореди у производњу већ би се поновила централна расподела капитала, као у време социјализма.

Продаја државне имовине на кредит уз отплату од просечних 3% вредности годишње би стимулисала улагача да купи имовину јер сва светска искуства говоре у прилог тези да је кредитна продаја много лакша и ефикаснија од готовинске. Држава, опет, у наредних тридесетак година добија сигуран извор прихода и начин да напуни највећи део буџета је отплата од 3% годишње на предвиђену вредност може у идеалним околностима износити 10 милијарди долара годишње. На тај начин се добија новац који је у буџету неопходан за социјална давања непроизводном сектору, обезбеђивање сигурности улагања и несметано функционисање државе.

Ова продаја са годишњим задужењем бисе узадекватну медијску потпору спровела пре свега међу људима који су већ радили у постојећим фабрикама. Они би сада, као власници једног броја деоница, имали мотивацију да се обрате финансијским институцијама, (пријатељима или рођацима у иностранству, банкама...)

предлогом да здрав капитал уложи у њихове погоне. То би сада у највећем броју случајева били мали погони јер би се велике фабрике, углавном, испарцелисале на производне јединице.

За ову врсту улагања би било неопходно оставити одређени број одмарајућих акција све док их неко са свежим капиталом не преузме и тако преузме обавезу плаћања годишње отплате држави. Одмарајуће акције може купити било нас, било страни улагач или финансијска институција, мада треба инсистирати на томе да то буде став наших људи. На тај начин се нашем грађанству поново усађује осећај према средствима за производњу.

Овако организована привредна структура државе која има одређен прилив средстава за буџет, адекватно покренут точак привреде и власнички оријентисано грађанство, даје могућност држави да максимално либерализује порезе, таксе, царине итд.

Уместо данашњих пореза који у неким случајевима иду и преко 100%, тако организована држава би била у стању да, без опасности по буџет ниво пореза сведе на ниво највиших пореза у Европској заједници. Таква држава са адекватним фискалним системом, улива поверење страном улагачу, банкама, финансијским институцијама који знају да могу улагати у Србију без страха да ће их држава ускоро неадекватно опорезивати и ослонити се на њихове производне капацитете како би напунила буџет и обезбедила социјални мир.

Све ово не искључује тотално власништво страног капитала. Страни капитал је још једна од измишљотина социјалистичке економске доктрине. Капитал не зна за границе и свакој нормалној држави је свеједно ко је власник капитала, све док он уредно измирује своје пореске обавезе и послује у складу са позитивним законима.

Овим системом приватизације и начином да се пуни државни буџет долази се до потпуног баланса између продуктивног и непродуктивног сектора, значи изједначава се ниво прилива и потрошње. Дебаланс ова два сектора доводи до кризе у каквој се Србија налази последњих педесетак година, и то само зато што је потрошња далеко већа од производње.

До баланса, наравно, може доћи смањењем потрошње али у том случају држава остаје без квалитетног школства адекватних болница, пензионих фондова новца за администрацију, војску итд.

4.4. ШТА СА НОВЦЕМ ИЗ ДРЖАВНОГ БУЏЕТА?

Новац који се редовно слива у државну касу мора бити основ Народне банке која је стожер сваког стабилног финансијског система. Народна банка део тог новца који представља робу над робама, продаје пословним банкама са каматом од 3-6% годишње и на тај начин повећава државни буџет. Пословне банке свој капитал продају привреди узнешто већи проценат камате, али да би то чиниле, свака банка мора бити у функцији привреде, а не у функцији спекулације новцем, што треба да контролише Народна банка.

Уз све ово мора се повратити поверење у банкарски систем у широким народним масама јер је лична штедња основ сваког привредног система на Западу. Досадашњи банкарски систем у Србији био је заснован на преварама и зато прво треба системом приватизације повратити народу поверење у државу, како би се вратило поверење у банкарски систем. Народна банка се мора старати о пензијским фондовима који су данас растурени али их што пре треба поново мобилисати у функцији производње. Као и у свим тржишним земљама и пензиони фондови могу

бити приватни, али се редовно морају улагати у адекватне производне програме и тако увећавати, што опет даје сигурност грађанству у безбрижну старост.

Да би се пришло оваквом економском и политичком концепту неопходна је промена комплетног политичког система и доношење адекватних закона. Оваква промена политичког система не би била само фиктивна јер би се базирала на суштинској промени економског система, у том случају заснованог на приватном власништву. Све промене политичких система нужно доводе до великих потреса у друштву и са те стране би најбезболније било прихватити тржишни, политички и правни систем општим друштвеним консензусом.

У првом периоду после промене политичког система, било би неопходно посветити много пажње едукацији народа. Путем средстава јавног информисања и на јавним наступима морају се објашњавати предности националне тржишне економије и уопште тржишног начина привређивања. Оног часа када тржишни начин размишљања буде преовладао у широким масама, политичку борбу и власт неће добијати партије са левим или десним идеологијама, већ партије са добрим или лошим економским програмима.

4.5. МИКРОЕКОНОМСКИ ПЛАН

На микроекономском плану неопходно је ангажовати стране научне и финансијске институције. Такође ангажовати наше стручне институте, а при том узети у обзир искуства наших приватних послодаваца. Применити постојећа искуства земаља Источне Европе како би се што лакше савладале техничке препреке које нужно ствара постојећи бирократски систем у тренутку промене политичког система.

Створити систем индустријских, стамбених, пољопривредних и туристичких закона у којима би се капитал најбрже и најједноставније оплодио. У индустријским зонама се мора од властитих и увозних сировина створити готов производ који пре свега треба задржати на домаћем тржишту. Довољном количином роба на тржишту задржава се и одржава снага домаће валуте. Недостатак роба на тржишту доводи до слабљења валуте.

У систем индустријских зона укључити интересе општина у којима се зоне изграђују кроз давање разних услуга, изградњу инфраструктуре, уступање технолошких вишкова. Овакво интересно улагање општина које заузврат добијају акције и учешће у добити зона, може само повећати буџете и фондове општина и смањити њихову зависност од централне власти на којој се заснива социјалистичко управљање државом. Оваква интересна улагања општина ће повезати разне фондове, осигуравајућа друштва, штедњу грађана кроз куповину акција и стварање берзе у оквиру индустријских зона, а касније и шире.

Стварање новог политичког система заснованог на приватном власништву и тржишној економији је бесмислено уколико не успемо да задржимо образоване младе људе у земљи и не успемо да у земљу вратимо оне који су у последњих пет година напустили земљу. Уз обезбеђење посла, један од највећих проблема младих у Србији је стамбени простор. Начин за решење стамбене кризе су стамбене зоне у којима грађевинске фирме добијају бесплатно земљиште без обавезе да издвајају енормне суме за општинске таксе које опет енормно повећавају цену квадратног метра стана. Слободном конкуренцијом станови се продају на тржишту и цена квадратног метра стамбене површине у оваквим стамбеним зонама не би требало да пређе 300 евра, што је неопходно за будућност младих нараштаја, повратнике...

Костур сваке тржишне економије је прикупљање средстава за финансирање националног буџета. У Србији се то може адекватно учинити једино приватизацијом

по већ објашњеном моделу и порезом на промет компатибилним државама Европске уније.

Без обзира на политичку структуру власти, држава има 3 до 3,5 милиона становника који се финансирају из буџета: управа, пензионери, школство, здравство, војска, полиција... Приватизација по принципу националне тржишне економије обезбеђује довољна средства да се спроведе стабилна социјална политика која је неопходна у сваком модерном друштву.

За све ово потребна је пореска политика која би омогућила прелазак на тржишну економију и успешно спровођење приватизације. Она мора бити једноставна антибиروقратска, тј. да грађанин може да региструје фирму у року од једног дана.

Главни извор буџета (80%) јесте од пореза на промет који ће бити 8% без одбијене вредности што значи на бруто обрт. Конкуренција би била смањена у тој мери да сва роба не би подлежала никаквим царинским оптерећењима што значи да би се порез на промет плаћао тек када се роба уновчи.

Тиме би се отворила широко врата приливу роба, домаће и стране, што би 8-10 пута повећала обрт робе и самим тим омогућило повећање буџетских средстава. Осталих 20 % фискалне политике би се надокнађивали кроз разне симболичке таксе, порез на рад, осигурање... То се односи на сву робу без ограничења.

4.6. СПОРТ

Многи наши људи у свом слободном времену баве се спортским активностима или су посматрачи.

Србија је, с обзиром на своју величину постигла завидне спортске резултате у свету. Економско отварање у источним земљама, довело је до професионализма, па стога прети опасност да спорт у Србији заостане иза осталог света. Зато РС полаже велику пажњу слободи трансфера спортиста и клубова и неограниченом улагању капитала у ту сврху.

То нам омогућава да се поново вратимо тамо где нам је било место у свету.

4.7. ТРЖИШТЕ РАДА

Поводом ситуације у којој се Србија налази, тј. дугогодишња криза и познати проблеми којих смо сви свесни, РС има за циљ да мобилише и врати све радно способне на посао и отвори мноштво нових радних места. Зато се РС у свом програму залаже за радну недељу од пет дана где ће радни дан трајати 6,5 часова.

Тим солидарним потезом створили би могућност да што више људи добије посао, а самим тим повећамо ефекат радног учинка.

4.8. БАНКАРСКИ СИСТЕМ И ЊЕГОВА УЛОГА

Улога банке у привреди Србије је од кључног значаја, стојер чини Народна банка која има за задатак да располаже државним буџетом, пензијским фондовима и осталим таксама.

Она издаје дозволе банкама које су спремне да даље каналишу новац из пензијских фондова и различитих осигурања у продуктивни сектор. Самим тим одређиваће висину камате и контролу над инфлацијом.

08.05.2015.

Бела Молнар, председавајући Скупштине

